

Ministerstwo Funduszy
i Polityki Regionalnej

Grupa robocza
ds. społecznej
odpowiedzialności uczelni

Należyta staranność

i standardy odpowiedzialnego
biznesu w perspektywie dużych
przedsiębiorstw w Polsce

(wersja skrócona opracowania)

WYTYCZNE OECD
DLA PRZEDSIĘBIORSTW WIELONARODOWYCH
DOT. ODPOWIEDZIALNEGO PROWADZENIA BIZNESU

POLSKI
KRAJOWY PUNKT KONTAKTOWY OECD
DS. ODPOWIEDZIALNEGO BIZNESU

Należyta staranność i standardy odpowiedzialnego biznesu w perspektywie dużych przedsiębiorstw w Polsce

Analiza wyników badania przedsiębiorstw w Polsce
przeprowadzonego w listopadzie 2025 r.
w zakresie należytej staranności w odpowiedzialnym
prowadzeniu działalności biznesowej

Opracowanie powstało w ramach projektu Polskiego Krajowego Punktu Kontaktowego OECD ds. odpowiedzialnego biznesu i Grupy roboczej ds. społecznej odpowiedzialności uczelni (funkcjonującej w oparciu o Zarządzenie Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 20 sierpnia 2025 r. w sprawie powołania Grupy roboczej do spraw społecznej odpowiedzialności uczelni, Dz. Urz. Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej z 2025 r., poz. 27)

Projekt finansowany ze środków budżetowych Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej

Analiza opracowana pod kierunkiem

dr Jacqueline Kacprzak, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, KPK OECD ds. RBC

przez członkinie Grupy roboczej ds. społecznej odpowiedzialności uczelni:

dr hab. Anna Adamus-Matuszyńska, prof. UEK, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

dr Dagna Dejna, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

dr hab. Beata Detyna, prof. ANS AS, Akademia Nauk Stosowanych Angelusa Silesiusa

dr hab. Bogna Janik, prof. UWSB Merito, Uniwersytet WSB Merito w Poznaniu

dr Ewa Jastrzębska, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

dr hab., prof. Inna Khovrak, Senior Researcher, NIFU Nordic Institute for Studies in Innovation, Research and Education, Oslo

dr hab. Barbara Kryk, prof. US, Uniwersytet Szczeciński

dr hab. Agata Lulewicz-Sas, prof. SGH, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

dr Katarzyna Osiecka-Brzeska, Uniwersytet Gdański

dr hab. Barbara Pawłowska, prof. UG, Uniwersytet Gdański

dr Agata Rudnicka-Reichel, Uniwersytet Łódzki

dr Ewa Różańska, Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu

dr Izabela Schiffauer, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Katarzyna Witkowska, Uniwersytet Civitas

Małgorzata Kłoś, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, KPK OECD ds. RBC

Grafiki w publikacji opracowano z wykorzystaniem narzędzi AI.

Warszawa, październik 2026

Podmiot publikujący: Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej
ISBN: 978-83-7610-760-8

Streszczenie	4
1. Międzynarodowe standardy odpowiedzialnego biznesu i należytej staranności	8
1.1. Wytyczne OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych	9
1.2. Wytyczne ONZ dotyczące biznesu i praw człowieka	12
2. Cel badania i pytania badawcze	16
2.1. Populacja i dobór próby badawczej	17
2.2. Metoda badawcza i dobór respondentów	20
2.3. Analiza danych i ograniczenia badania	22
3. Wnioski i rekomendacje	24
3.1. Rekomendacje dla przedsiębiorstw	26
3.2. Rekomendacje dla administracji rządowej i instytucji publicznych	31
3.3. Rekomendacje dla organizacji otoczenia biznesu	33
3.4. Synteza rekomendacji sektorowych	34
Załącznik A, Opracowanie danych i rekomendacji w ujęciu sektorowym	38
A.1. Sektor rolno-spożywczy	40
A.2. Sektor wydobywczy	42
A.3. Sektor transportu, logistyki i infrastruktury	44
A.4. Sektor chemiczno-farmaceutyczno-kosmetyczny	46
A.5. Sektor tekstylno-odzieżowy i obuwniczy	48
A.6. Sektor budowlany	50
A.7. Sektor finansowy	52
A.8. Sektor technologie informacyjno-komunikacyjne (ICT)	54
A.9. Sektor hotelarstwo i gastronomia	56
Załącznik B, Kwestionariusz ankiety	58

W odpowiedzi na wyzwania związane z odpowiedzialnością przedsiębiorstw za działania na rzecz zrównoważonego rozwoju, przez lata ukształtował się międzynarodowy system standardów odpowiedzialnego biznesu. Jego fundamentem są **Wytyczne OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych dotyczące odpowiedzialnego prowadzenia działalności biznesowej** (Wytyczne OECD), będące najstarszym i najbardziej kompleksowym międzynarodowym standardem odpowiedzialnego biznesu. Wytyczne OECD przyjęto po raz pierwszy w 1976 r., a ich ostatnia aktualizacja miała miejsce w 2023 r. Drugim kluczowym standardem, konstytuującym postrzeganie należytej staranności jako procesu, są **Wytyczne ONZ dotyczące biznesu i praw człowieka** (Wytyczne ONZ) z 2011 r.

Polska jako państwo członkowskie OECD należy do grona państw wdrażających Wytyczne OECD. W 2026 r. były to 52 państwa (wszystkie państwa członkowskie OECD oraz 14 państw niezrzeszonych w OECD, ale wdrażających Wytyczne OECD). Należy podkreślić, że zarówno Wytyczne ONZ, jak i Wytyczne OECD spójnie traktują **należyłą staranność** (ang. *due diligence*) nie jako jednorazowy audyt, lecz jako ciągły, oparty na analizie ryzyka proces identyfikowania, zapobiegania i łagodzenia faktycznych oraz potencjalnych negatywnych skutków działalności przedsiębiorstw dla ludzi, środowiska i społeczeństwa. Proces ten powinien być przeprowadzany w odniesieniu do działal-

ności własnej przedsiębiorstwa oraz jego łańcucha wartości i relacji biznesowych.

Poza wskazanymi powyżej dokumentami OECD i ONZ, w sferze działalności gospodarczej funkcjonuje szereg innych standardów i wymogów, a także regulacji. W ostatnich latach standardy odpowiedzialnego biznesu przeszły głęboką transformację: z instrumentów o charakterze dobrowolnych zobowiązań przedsiębiorstw stały się punktem odniesienia dla wiążących regulacji prawnych. W krajach takich jak Francja, Niemcy, Holandia czy Norwegia przyjęto już krajowe ustawy dotyczące należytej staranności w łańcuchach dostaw, a Unia Europejska wprowadziła dyrektywę w sprawie należytej staranności przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju (ang. *Corporate Sustainability Due Diligence Directive*, CSDDD). Ponadto inne regulacje unijne wprowadzające obowiązki w zakresie sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju, takie jak rozporządzenie dotyczące ujawnień związanych ze zrównoważonym finansowaniem (SFDR), taksonomia UE, czy przepisy o ochronie sygnałistów, tworzą dziś wielowarstwowe otoczenie regulacyjne, w którym działają duże przedsiębiorstwa w Polsce.

W tym kontekście niezbędna stała się diagnoza pozwalająca ocenić, czy i w jakim stopniu przedsiębiorstwa prowadzące działalność w Polsce są przygotowane na nowe obowiązki w zakresie należytej staranności oraz szerzej pojętych standardów odpowiedzialnego biznesu? Jakie ba-

riery identyfikują w skutecznym wdrażaniu tych standardów? Jakiego wsparcia oczekują od instytucji publicznych i szerszego otoczenia społeczno-gospodarczego? W ocenie **Polskiego Krajowego Punktu Kontaktowego OECD ds. odpowiedzialnego biznesu** (KPK OECD) na powyższe pytania zarówno polska, jak i międzynarodowa literatura odpowiada w bardzo uogólniony sposób. KPK OECD, opierając się na aktywności prowadzonej w Polsce w ciągu ostatnich dziesięciu lat, mógł diagnozować poziom wiedzy polskich przedsiębiorstw na temat standardów odpowiedzialnego prowadzenia działalności biznesowej przede wszystkim na podstawie prowadzonych postępowań. Ze względu jednak na ich niewielką liczbę w analizowanym okresie, możliwości formułowania szerszych wniosków dotyczących stanu świadomości przedsiębiorców były jednak istotnie ograniczone.

Dlatego też z inicjatywy KPK OECD metodologia badania dużych przedsiębiorstw w Polsce pod kątem znajomości standardów odpowiedzialnego biznesu i należytej staranności została wypracowana wspólnie z **Grupą roboczą ds. społecznej odpowiedzialności uczelni**, będącą organem doradczym Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej. Wypracowane narzędzie badawcze stało się podstawą do realizacji **badania przeprowadzonego w listopadzie 2025 r.** na losowo dobranej, reprezentatywnej **próbie 302 dużych przedsiębiorstw** działających w Polsce, zatrudniających co najmniej 250 pracowników i operujących w dziewięciu sektorach szczególnie istotnych z perspektywy ryzyk środowiskowych, społecznych i pracowniczych.

Celem badania było określenie poziomu znajomości, rozumienia oraz wdrażania zasad odpowiedzialnego prowadzenia działalności biznesowej (ang. *responsible business conduct*, RBC), w tym procesów należytej staranności wśród dużych przedsiębiorstw działających w Polsce. Badanie odpowiadało na brak porównywalnych, publicznie dostępnych wyników badań ankietowych przedsiębiorstw w zakresie RBC i należytej staranności.

Analiza wyników badania wykazała, że **istnieje rozdziewiek między wiedzą a praktyką** – z jednej strony 94% przedsiębiorstw uznaje znajomość zasad odpowiedzialnego biznesu za istotną dla prowadzenia działalności. Z drugiej strony badanie pokazało, że wiedza o RBC jest często fragmentaryczna. Deklaracje przedsiębiorstw o znajomości zasad RBC nie przekładają się na konkretne zachowania rynkowe ani na formalizację procesów należytej staranności. Należyta staranność nadal bywa postrzegana jako pojedyncze działania, a nie kompleksowy proces zarządzania ryzykiem i wpływem w całym łańcuchu wartości. Rozróżnienie dominującego typu luki wdrożeniowej (kompetencyjnej, informacyjnej w łańcuchach wartości czy monitoringowo-komunikacyjnej) stanowić może główny punkt odniesienia przy projektowaniu działań wspierających wdrażanie RBC w polskich przedsiębiorstwach.

Jednym z wniosków płynących z analizy wyników badania jest stwierdzenie, że **wielkość przedsiębiorstw ma znaczenie**. Bardzo duże przedsiębiorstwa (1000+ pracowników) częściej wprowadzają wymagania RBC do polityk zakupowych (ok. 76%), stosują kodeksy po-

stępowania dla dostawców (ok. 64%) i formalne zapisy umowne (ok. 74%), a także częściej korzystają ze szkoleń zewnętrznych (ok. 74%) i wsparcia doradczego (ok. 72% wobec ok. 43% w podmiotach mniejszych).

Czynnikiem napędowym dla wdrażania zasad RBC może być **umiędzynarodowienie działalności przedsiębiorstw**, gdyż, jak stwierdzono, ok. 85% przedsiębiorstw wskazuje, że działalność na rynkach zagranicznych wpływa na podejmowanie działań RBC, a wraz ze wzrostem umiędzynarodowienia charakter barier ewoluuje od problemów informacyjnych do operacyjnych. Za dominującą barierę zewnętrzną we wdrażaniu zasad RBC najczęściej uznawano **brak zainteresowania ze strony klientów lub kontrahentów** (67% ogółem, do 77% wśród podmiotów należących do międzynarodowych grup kapitałowych). Ponadto aż **44% badanych przedsiębiorstw zgłaszało wątpliwości interpretacyjne dotyczące należytej staranności**, a 11% nigdy nie zetknęło się z tym pojęciem. Brak wiedzy wskazuje 14–24% respondentów, w zależności od etapu procesu.

Na podstawie analizy wyników badania sformułowano rekomendacje dla trzech grup odbiorców, odpowiadających trzem typom zidentyfikowanych luk wdrożeniowych:

1. Rekomendacje dla przedsiębiorstw

Dotyczą kwestii wzmocnienia operacjonalizacji (*governance*, kompetencje, procedury wewnętrzne) oraz systematycznego włączania należytej staranności do polityk i procesów operacyjnych przedsiębiorstwa. W rekomendacjach podkreślono m.in. znaczenie przeglądu polityk obowiązujących w przedsiębiorstwach, opracowywania wewnętrznych instrukcji integrujących zasady RBC, doprecyzowania stosownych klauzul umownych oraz podejmowanie właściwych działań zaradczych i prowadzenie autentycznego dialogu z interesariuszami.

2. Rekomendacje dla administracji rządowej i instytucji publicznych

Odnoszą się do potrzeby harmonizacji wymogów regulacyjnych (m.in. CSRD, CSDDD), opracowania sektorowych przewodników wdrożeniowych, oficjalnego przewodnika terminologicznego oraz wzmocnienia roli KPK OECD

jako aktywnego doradcy i koordynatora (webinaria, szkolenia sektorowe). Wskazano także na potrzebę rozważenia odrębnego budżetu wsparcia w formule konkursowej oraz powołania instytucji odpowiedzialnej systemowo za nadzór nad kwestiami praw człowieka.

3. Rekomendacje dla organizacji otoczenia biznesu

Potwierdzają potrzebę utworzenia sektorowych platform wymiany dobrych praktyk (potrzeba zgłoszona przez 32% przedsiębiorstw) oraz pełnienie roli pośrednika między regulatorami a biznesem (wsparcie uznane za istotne przez 47% badanych).

Dodatkowo analiza wyników badania w ujęciu sektorowym wykazała znaczące zróżnicowanie sektorowe, jeśli chodzi o znajomość i wdrażanie zasad RBC. Najniższy poziom zaawansowania we wdrażaniu zasad RBC odnotowano w sektorach: budowlanym, technologii informacyjno-komunikacyjne (ICT) oraz hotelarstwa i gastronomii (np. w tym ostatnim jedynie 40% zna Wytyczne OECD i Wytyczne ONZ, a 50% nigdy nie słyszało o KPK OECD). Relatywnie najlepiej wypada sektor finansowy, choć i tu głównym wyzwaniem pozostaje operacjonalizacja standardów RBC. Dlatego też opracowane zostały oddzielne **rekomendacje**

dostosowane do specyfiki dziewięciu badanych sektorów.

W opinii autorek niniejszego opracowania, przeprowadzone w listopadzie 2025 r. badanie przedsiębiorstw w Polsce posiada szczególną wartość poznawczą i praktyczną. Nie powieła ono dominującego typu materiałów dostępnych w zasobach Krajowych Punktów Kontaktowych OECD ds. odpowiedzialnego biznesu. Analiza wyników polskiego badania uzupełnia te zasoby o element, który w publicznie dostępnej dokumentacji KPK OECD pojawia się znacznie rzadziej, a mianowicie o ilościową diagnozę przedsiębiorstw zbudowaną wokół pytań o znajomość standardów odpowiedzialnego biznesu i stopnia ich wdrażania oraz rozumienia zagadnienia należytej staranności.

Dane uzyskane z analizowanego badania powinny służyć nie tylko do opisu stanu rzeczy. Przede wszystkim muszą stanowić podstawę do projektowania skutecznych działań wspierających podmioty prowadzące działalność biznesową, identyfikowania obszarów wymagających priorytetowego wsparcia oraz budowania krajowego ekosystemu sprzyjającego praktycznej implementacji zasad należytej staranności w odpowiedzialnym prowadzeniu biznesu.

1

Międzynarodowe standardy odpowiedzialnego biznesu i należytej staranności

Należyta staranność

i standardy odpowiedzialnego biznesu
w perspektywie dużych przedsiębiorstw w Polsce

„Społeczna odpowiedzialność biznesu”, „odpowiedzialny biznes” czy „odpowiedzialne prowadzenie działalności biznesowej” oraz odpowiadające im skróty „CSR” i „RBC” są często stosowane zamiennie, choć ich zakresy znaczeniowe się nie pokrywają. Termin CSR pochodzący od ang. *corporate social responsibility* jest pojęciem historycznie związanym z dobrowolnym angażowaniem się przedsiębiorstw w działania społeczne wykraczające poza wymagania prawa. Zgodnie z definicją Komisji Europejskiej z 2011 r.: „społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw jest to odpowiedzialność przedsiębiorstw za ich wpływ na społeczeństwo”. Wpływ ten może mieć charakter wielowymiarowy i wykraczać poza troskę przedsiębiorstw o środowisko naturalne, pracowników i warunki pracy. W koncepcji CSR podkreśla się, że wpływ przedsiębiorstw na otaczający je świat może być zarówno pozytywny, jak i negatywny.

Angielski termin *responsible business conduct* (RBC) został wprowadzony przez OECD jako standard terminologiczny w zakresie odpowiedzialnego biznesu. Podejście RBC do prowadzenia działalności biznesowej kładzie nacisk na odpowiedzialność przedsiębiorstw także w ich łańcuchach dostaw oraz w relacjach z partnerami biznesowymi, podwykonawcami i dostawcami. Istotnym elementem RBC jest proces należytej staranności oparty na analizie ryzyka. To właśnie w celu zapobiegania, łagodzenia lub zmniejszania negatywnych wpływów działalności przedsiębiorstw powinny one wdrażać stosowne procedury należytej staranności w procesach produkcyjnych i w całym łańcuchu dostaw, a także kierować się odpowiednimi wartościami.

Obydwa pojęcia, zarówno CSR jak i RBC, osadzone są w szerszym kontekście zrównoważonego rozwoju (ang. *sustainable development*), rozumianego zgodnie z klasyczną definicją z 1987 r. zawartą w raporcie Światowej Komisji ds. Środowiska i Rozwoju pt. „Nasza wspólna przyszłość” (popularnie nazywanym „Raportem Brundtland” od nazwiska Przewodniczącej Komisji Gro Harlem Brundtland). W słowie wstępnym do raportu Przewodnicząca podkreśliła, że „żyjemy w takich czasach

w historii narodów, w których potrzeba skoordynowanych działań politycznych i odpowiedzialności jest większa niż kiedykolwiek”. Po upływie niemal 40 lat słowa te nie straciły swojego znaczenia.

W samym zaś raporcie zidentyfikowano główne wyzwania stojące przed ludzkością, a zaproponowana definicja zrównoważonego rozwoju wskazywała, że jest to rozwój, który zaspokaja obecne potrzeby, nie ograniczając możliwości przyszłych pokoleń w zaspokajaniu ich własnych potrzeb. Takie podejście do zrównoważonego rozwoju zawierało w sobie dwie kluczowe koncepcje: koncepcję „potrzeb”, w szczególności podstawowych potrzeb najuboższych na świecie, którym należy

nadać najwyższy priorytet oraz ideę ograniczeń narzuconych przez stan technologii i organizacji na zdolność zaspokajania obecnych i przyszłych potrzeb.

Patrząc współcześnie z perspektywy odpowiedzialności biznesu można powiedzieć, że **zrównoważony rozwój wyznacza cel i kierunek działań, a standardy odpowiedzialnego biznesu stanowią instrumenty i narzędzia wspierające przedsiębiorstwa w dążeniach do osiągnięcia zrównoważonego rozwoju**. W dalszej części niniejszego rozdziału przedstawione zostaną podstawowe standardy odpowiedzialnego biznesu oraz koncepcja należytej staranności.

1.1.

Wytyczne OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych

Historia standardów odpowiedzialnego biznesu zaczęła się 21 czerwca 1976 r., kiedy podczas posiedzenia Rady OECD na szczeblu ministerialnym przyjęto Deklarację w sprawie inwestycji międzynarodowych i przedsiębiorstw wielonarodowych. Integralną częścią Deklaracji były Wytyczne OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych (ang. *OECD Guidelines for Multinational Enterprises*, Wytyczne OECD), obecnie stanowiące najstarszy międzynarodowy standard odpowiedzialnego biznesu.

Wytyczne OECD były kilkakrotnie aktualizowane. Aktualizacja z 2000 r. zawierała wyraźne odwołania do koncepcji zrównoważonego rozwoju. Przykładowo w rozdziale II „Zasady ogólne” podkreślono, że **„przedsiębiorstwa powinny przyczyniać się do postępu gospodarczego, społecznego i środowiskowego w celu osiągnięcia zrównoważonego rozwoju”**. To zdanie pozostaje do dziś aktualne i nie zostało zmodyfikowane w treści Wytycznych OECD w kolejnych aktualizacjach. W 2011 r. do Wytycznych OECD wprowadzono osobny rozdział poświęcony prawom człowieka, w pełni zbież-

ny z przyjętymi w tym samym roku Wytycznymi ONZ dotyczącymi biznesu i praw człowieka, oraz rozszerzono zakres Wytycznych OECD na łańcuch dostaw i relacje biznesowe. Wprowadzono także termin **należytej staranności rozumianej jako proces** oparty na analizie ryzyka.

Ostatnia aktualizacja Wytycznych OECD miała miejsce 8 czerwca 2023 r. i odpowiadała na zmiany wprowadzane regulacjami UE oraz pilne priorytety społeczne, środowiskowe i technologiczne minionej dekady. W związku z tym w Wytycznych OECD uwzględniono takie kwestie jak **zmiana klimatu i bioróżnorodność, technologie cyfrowe i sztuczna inteligencja, integralność biznesowa oraz należyta staranność w łańcuchach dostaw**.

Jak już wspomniano, w rozumieniu Wytycznych OECD RBC oznacza, że przedsiębiorstwa powinny postępować zgodnie z obowiązującymi przepisami i standardami międzynarodowymi, aby przyczyniać się do rozwoju gospodarczego, środowiskowego i społecznego w celu osiągnięcia zrównoważonego rozwoju. Powinny one także podejmować działania mające na celu zapobieganie negatywnym skutkom swojej działalności lub ich łagodzenie.

Wytyczne OECD obejmują wszystkie kluczowe obszary odpowiedzialności biznesowej: **prawa człowieka, prawa pracownicze, środowisko naturalne, przekupstwo i inne formy korupcji, interesy konsumentów, ujawnianie informacji, naukę i technologie, konkurencję oraz opodatkowanie**.

Jak wskazano w rozdziale II Wytycznych OECD „Zasady ogólne”, do celów Wytycznych OECD dokładna definicja przedsiębiorstw wielonarodowych nie jest wymagana. Aby ustalić, czy dane przedsiębiorstwo jest przedsiębiorstwem wielonarodowym bierze się pod uwagę czynniki, takie jak międzynarodowy charakter struktury lub działalności przedsiębiorstwa, jego forma handlowa, cel lub rodzaj prowadzonej działalności. Zalecenia Wytycznych OECD dotyczą wszystkich podmiotów wchodzących w skład przedsiębiorstwa wielonarodowego (jednostek dominujących i/lub podmiotów lokalnych). Zgodnie z faktycznym podziałem obowiązków między tymi podmiotami oczekuje się, że będą one współpracować ze sobą i pomagać sobie nawzajem w celu ułatwienia przestrzegania Wytycznych OECD.

Wdrażaniem Wytycznych OECD zajmują się Krajowe Punkty Kontaktowe OECD ds. odpowiedzialnego biznesu (KPK OECD) utworzone w 52 państwach (są to: 38 państw członkowskich OECD, w tym Polska, oraz 14 państw nie-

zrzeszonych w OECD, ale wdrażających Wytyczne OECD). Do zadań KPK OECD należy m.in. upowszechnianie Wytycznych OECD i innych standardów wypracowanych przez OECD w odniesieniu do RBC, a także pełnienie funkcji pozasądowego mechanizmu rozpatrywania zawiadomień o potencjalnych naruszeniach Wytycznych OECD przez konkretne przedsiębiorstwa.

Prowadząc tego typu postępowania, KPK OECD dążą do wzmacniania standardów RBC, zakładając jednocześnie, że odpowiedzialne przedsiębiorstwa przyczyniają się do rozwoju gospodarczego, środowiskowego i społecznego, dbają o poszanowanie praw człowieka i środowisko naturalne, prowadzą dialog z interesariuszami i rzetelnie komunikują o pro-

wadzonych przez siebie działaniach. Łącznie w skali całego świata KPK OECD rozpatrzyły jak dotychczas ponad 600 takich spraw. Podkreślić przy tym należy, że Oceny końcowe w postępowaniach KPK OECD nie mają charakteru wyroku sądowego, jednakże, w zależności od procedury przyjętej przez dany KPK OECD, w niektórych sytuacjach KPK OECD mogą stwierdzić, czy dane przedsiębiorstwo istotnie naruszyło Wytyczne OECD, lub sformułować rekomendacje dla przedsiębiorstwa w celu zapobiegania podobnym naruszeniom w przyszłości. Postępowania przed KPK OECD oparte są na tzw. *good offices*, czyli rozmowach prowadzonych przez strony postępowania przy wsparciu KPK OECD w celu znalezienia rozwiązania najbardziej satysfakcjonującego obie strony postępowania.

1.2.

Wytyczne ONZ dotyczące biznesu i praw człowieka

W czerwcu 2011 r. Rada Praw Człowieka ONZ jednomyślnie przyjęła Wytyczne dotyczące biznesu i praw człowieka (Wytyczne ONZ), opracowane przez Specjalnego Przedstawiciela Sekretarza Generalnego ONZ, prof. Johna Ruggiego i szeroko skonsultowane ze środowiskiem biznesu i innymi grupami społecznymi.

Przyjęcie Wytycznych ONZ przez Radę Praw Człowieka miało wyjątkowe znaczenie, ponieważ żaden wcześniejszy akt normatywny dotyczący biznesu i praw człowieka nie uzyskał jednomyślnego poparcia państw członkowskich ONZ. Wytyczne ONZ stanowiły pierwszy globalny standard zapobiegania ryzykom negatywnego wpływu działalności przedsiębiorstw na prawa człowieka i wskazywały możliwe działania ich łagodzenia oraz zadośćuczynienia ofiarom naruszeń praw człowieka w wyniku działalności przedsiębiorstw. Wytyczne ONZ składają się z 31 zaleceń, które zostały podzielone na trzy grupy (filary): „Chroń, szanować, naprawiać” (ang. *Protect, Respect and Remedy*).

Pierwszych dziesięć wytycznych adresowanych jest do państw, których obowiązkiem jest ochrona praw człowieka przed naruszeniami przez strony trzecie, w tym także przez przedsiębiorstwa. Wymaga to podejmowania odpowiednich kroków w celu zapobiegania takim naruszeniom, poprzez m.in. wprowadzanie i stosowanie odpowiednich polityk, regulacji i środków egzekwowania prawa.

Choć państwa nie są odpowiedzialne za naruszanie praw człowieka przez przedsiębiorstwa, to jednakże państwa mogą naruszać prawa wynikające z międzynarodowych zobowiązań w zakresie praw człowieka i zgodnie z Wytycznymi ONZ można państwom przypisać także naruszenie, jeśli państwa nie podejmą stosownych kroków (np. w postaci regulacji), aby zapobiec naruszeniom przez podmioty prywatne. Administracja publiczna powinna także, zgodnie z Wytycznymi ONZ, jasno przedsta-

wiać oczekiwanie poszanowania praw człowieka przez przedsiębiorstwa mające siedziby na terytorium danego kraju lub prowadzące działalność w danym kraju. Dodatkowo rolą administracji publicznej jest także zapewnienie spójności w zakresie poszanowania praw człowieka w działalności przedsiębiorstw, aby problematyka ta była widoczna w działaniach oraz decyzjach ministerstw, agencji rządowych i innych instytucji państwowych.

Kolejnych 14 zaleceń w Wytycznych ONZ adresowanych jest bezpośrednio do przedsiębiorstw. Wyjaśniono w nich, że przedsiębiorstwa mają obowiązek poszanowania praw człowieka w ramach prowadzonej przez siebie działalności. W praktyce oznacza to unikanie naruszania praw innych osób oraz podejmowanie działań w przypadku negatywnych skutków dla praw człowieka, z którymi dane przedsiębiorstwo może być związane.

Odpowiedzialność przedsiębiorstw za poszanowanie praw człowieka odnosi się do powszechnie uznanych praw człowieka – rozumianych jako minimum obejmujące prawa zawarte w Międzynarodowej Karcie Praw Człowieka oraz zasady odnoszące się do praw podstawowych określonych w Deklaracji Międzynarodowej Organizacji Pracy (MOP) dotyczącej podstawowych zasad i praw w pracy. Przedsiębiorstwa mogą oddziaływać na wszystkie prawa człowieka – zarówno na prawa obywatelskie i polityczne, jak i prawa gospodarcze, społeczne i kulturalne, które zostały instytucjonalizowane w prawie międzynarodowym z zakresu praw człowieka. W Wytycznych ONZ zwrócono uwagę na fakt, że przedsiębiorstwa mogą przyczyniać się

do negatywnego wpływu na poszanowanie praw człowieka w wyniku swojej własnej działalności lub poprzez swoje relacje biznesowe. Wytyczna ONZ nr 19 szczegółowo wyjaśnia, jak przedsiębiorstwa powinny reagować na takie sytuacje.

We wcześniejszych zaleceniach (od nr 15 do nr 18) Wytyczne ONZ wyjaśniają, na czym polega proces należytej staranności w zakresie praw człowieka i dlaczego przedsiębiorstwa powinny przeprowadzać taki proces. Interesującym zaleceniem jest kwestia komunikowania przez przedsiębiorstwa działań podejmowanych w zakresie poszanowania praw człowieka, opisana w Wytycznej ONZ nr 21. Sprawozdawczość w zakresie praw człowieka powinna obejmować zagadnienia i wskaźniki dotyczące tego, jak przedsiębiorstwa identyfikują negatywne oddziaływania na prawa człowieka i jak na nie reagują. Niezależna weryfikacja takich raportów może wzmocnić ich wiarygodność, a wskaźniki wypracowane dla poszczególnych sektorów mogą dostarczyć dodatkowych, przydatnych w ocenie szczegółów.

Zarówno państwa, jak i przedsiębiorstwa powinny zapewnić ofiarom naruszeń dostęp do skutecznych środków zaradczych – tak sądowych, jak i pozasądowych. Środki zaradcze mogą obejmować przeprosiny, przywrócenie sytuacji do stanu sprzed wystąpienia negatywnego skutku, rehabilitację, rekompensatę finansową lub niefinansową oraz sankcje karne lub administracyjne, np. grzywnę. Mechanizmy będące środkami zaradczymi mogą stanowić część systemu sądowego lub być umiejscowione

poza nim. Przykłady wskazane w Wytycznych ONZ obejmują sądy (zarówno w postępowaniach cywilnych jak i karnych), sądy pracy, krajowe instytucje praw człowieka, Krajowe Punkty Kontaktowe OECD ds. odpowiedzialnego biznesu lub inne możliwości składania skarg w instytucjach rządowych.

Wytyczne ONZ nie kreują nowych zobowiązań prawnomiędzynarodowych, lecz uszczegóławiają konsekwencje ratyfikowanych przez państwa umów międzynarodowych w zakresie praw człowieka i integrują je w spójnym systemie, także w odniesieniu do działalności przedsiębiorstw. Warto także pamiętać, że to poprzez Wytyczne ONZ wprowadzono do powszechnego obiegu **konceptę należytej staranności w zakresie praw człowieka** rozumianą jako ciągły proces zarządzania ryzykami, a nie jednorazowy audyt. Wytyczne ONZ zostały odzwierciedlone w Wytycznych OECD, które po aktualizacjach w 2011 i 2023 r. wprost się do nich odwołują.

2

Cel badania i pytania badawcze

Celem badania było określenie poziomu znajomości, rozumienia oraz wdrażania zasad RBC wśród dużych przedsiębiorstw działających w Polsce. Szczególną uwagę poświęcono rozumieniu i stosowaniu należytej staranności jako kluczowego elementu standardów odpowiedzialnego biznesu.

Badanie miało również na celu identyfikację barier i wyzwań związanych z wdrażaniem zasad RBC, a także określenie czynników wspierających ich implementację oraz źródeł wiedzy przedsiębiorstw w tym obszarze. Zakres analizy został określony przez sześć problemów (pytań) badawczych:

1. W jakim stopniu przedsiębiorstwa w Polsce znają standardy odpowiedzialnego biznesu?
2. W jakim stopniu przedsiębiorstwa w Polsce wdrażają standardy odpowiedzialnego biznesu?

3. Czy przedsiębiorstwa w Polsce rozumieją proces należytej staranności opisany w standardach odpowiedzialnego biznesu?
4. Jakie problemy i jakie bariery zewnętrzne identyfikują przedsiębiorstwa w Polsce w zakresie wdrażania standardów odpowiedzialnego biznesu, w szczególności procesów należytej staranności?
5. Jakie działania i jakie instytucje wspierają przedsiębiorstwa w Polsce we wdrażaniu standardów odpowiedzialnego biznesu, w szczególności procesów należytej staranności?
6. Jakie czynniki wpływają na poziom świadomości przedsiębiorstw w Polsce w zakresie odpowiedzialnego prowadzenia działalności biznesowej i wdrażania standardów odpowiedzialnego biznesu?

2.1.

Populacja i dobór próby badawczej

Badanie przeprowadzono wśród dużych przedsiębiorstw prowadzących działalność na terenie Polski, które są w szczegól-

ności adresatami oczekiwań dotyczących znajomości standardów odpowiedzialnego prowadzenia działalności biznesowej i ich

wdrażania w praktyce. Oczekiwania te wynikają z jednej strony ze skali i charakteru działalności przedsiębiorstw w poszczególnych sektorach – szczególnie tych bardziej wrażliwych na potencjalne negatywne skutki środowiskowe i społeczne – a z drugiej łączą się z ich własnym interesem biznesowym. Coraz częściej przedsiębiorstwa, niezależnie od wielkości oraz sektora, spotykają się z potrzebą spełniania oczekiwań inwestorów i partnerów biznesowych, którzy dążą do minimalizacji negatywnych skutków w swoich portfelach inwestycyjnych i łańcuchach dostaw. Dodatkowo duże przedsiębiorstwa podlegają bezpośrednio obowiązkom prawnym wynikającym z regulacji w obszarze zrównoważonego rozwoju.

Z powyższych względów badanie skupiło się na dużych przedsiębiorstwach, działających w sektorach identyfikowanych m.in. przez OECD jako relatywnie bardziej narażone na negatywne skutki działalności biznesowej i dla których, w związku z tym, zostały opracowane odrębne wytyczne dotyczące odpowiedzialnego prowadzenia działalności biznesowej. Dodatkowo odpowiednio uwzględniono inne sektory ze względu na ich znaczenie w strukturze polskiej gospodarki i odnotowywane ryzyka, w szczególności w odniesieniu do kwestii społecznych, pracowniczych i praw człowieka w biznesie.

Populację badania stanowiły przedsiębiorstwa działające na terenie Polski, spełniające łącznie dwa warunki (dalej „zdefiniowana grupa przedsiębiorstw”):

250+ pracowników

przedsiębiorstwa zatrudniające co najmniej 250 pracowników;

przedsiębiorstwa działające w dziewięciu sektorach: rolno-spożywczym, tekstylno-odzieżowym i obuwniczym, wydobywczym, budowlanym, technologii informacyjno-komunikacyjnych, chemiczno-farmaceutyczno-kosmetycznym, transportowym, logistyki i infrastruktury, hotelarskim i gastronomicznym oraz finansowym.

Sektory zostały określone poprzez przyporządkowanie odpowiednich działów, grup i podklas zgodnych z Polską Klasyfikacją Działalności (PKD), związanych z charakterem działalności danego sektora. Próba została dobrana na podstawie bazy danych Głównego Urzędu Statystycznego (rejestr REGON, 2025), zawierającej przedsiębiorstwa spełniające przyjęte kryteria. Na podstawie tych danych oszacowano, że populację badania stanowiło 1406 przedsiębiorstw (liczba dużych przedsiębiorstw, zatrudniających 250 osób i więcej, w IV kwartale 2025 r. wynosiła 4188).

Minimalną liczebność próby, która zapewniła możliwość wiarygodnego wyciągnięcia wniosków dla zdefiniowanej grupy przedsiębiorstw, określono przy założeniu poziomu ufności w wysokości 95% i maksymalnego błę-

du na poziomie 5%. **Minimalna liczebność próby wyniosła 302 przedsiębiorstwa.** Próba została rozdzielona proporcjonalnie do udziału poszczególnych sektorów w populacji. Dobór próby miał charakter warstwowy proporcjonalny, gdzie warstwę stanowił sektor działalności przedsiębiorstwa. Dobór przedsiębiorstw do badania przeprowadzono w oparciu o dane rejestrowe, w szczególności przypisanie podmiotów do sekcji PKD, co umożliwiło realizację założonej struktury sektorowej próby. Kontrola liczebności wywiadów w poszczególnych sektorach oraz dostosowywanie procesu rekrutacji respondentów w trakcie badania były prowadzone na bieżąco w trakcie realizacji badania. W efekcie uzyskano strukturę próby, zgodną z założeniami badania.

TABELA 1. POPULACJA I MINIMALNA LICZEBNOŚĆ PRÓBY W PODZIALE NA SEKTORY, WEDŁUG LICZBY PRZEDSIĘBIORSTW W POPULACJI OBJĘTEJ BADANIEM (NA PODSTAWIE DANYCH GUS, REGON, 2025)

Sektor	Liczba przedsiębiorstw w populacji objętej badaniem	Minimalna, wymagana liczba przedsiębiorstw w próbie = próba osiągnięta w badaniu	Odsetek w próbie
Rolno-spożywczy	327	70	23%
Wydobywczy	239	51	17%
Transportowy, logistyki i infrastruktury	215	46	15%
Budowlany	161	35	12%
Chemiczno-farmaceutyczny i kosmetyczny	123	26	9%
Tekstylno-odzieżowy i obuwniczy	113	24	8%

Sektor	Liczba przedsiębiorstw w populacji objętej badaniem	Minimalna, wymagana liczba przedsiębiorstw w próbie = próba osiągnięta w badaniu	Odsetek w próbie
Finansowy	101	22	7%
Technologii informacyjno-komunikacyjnych	82	18	6%
Hotelarstwo, gastronomia	45	10	3%
ŁĄCZNIE	1406	302	100%

Uzyskany układ struktury próby odzwierciedlił rozkład przedsiębiorstw w populacji podmiotów będących przedmiotem badania ogółem (bez podziału na województwa) oraz specyfikę sektorową dużych przedsiębiorstw funkcjonujących w Polsce. W efekcie wyniki bada-

nia umożliwiły sformułowanie wiarygodnych wniosków dla populacji dużych przedsiębiorstw w analizowanych sektorach, zarówno na poziomie ogólnopolskim, jak i sektorowym.

2.2.

Metoda badawcza i dobór respondentów

Dobór metody badawczej i sposób rekrutacji respondentów podporządkowano celowi badania. Badanie miało charakter ilościowy. Zespół członków Grupy roboczej ds. społecznej odpowiedzialności uczelni opracował kwestionariusz ankiety zawierający 26 pytań, przyporządkowanych do poszczególnych pytań badawczych, który następnie został dostosowany przez firmę badawczą do techniki wywiadu telefonicznego wspomaganego komputerowo (CATI).

Technika ta umożliwiła standaryzowane prowadzenie rozmów z respondentami z wykorzystaniem elektronicznego kwestionariusza, a także bieżący monitoring jakości, logiki i kompletności danych.

Wybór techniki CATI został podyktowany także charakterem grupy docelowej badania – w założeniach badania określono, że jednostką badania jest przedsiębiorstwo, a respondentem osoba zajmująca się w praktyce tematami związanymi z odpowiedzialnym prowadzeniem działalności biznesowej lub obszarami powiązanymi. Założono, że tylko przy odpowiednio wyselekcjonowanej grupie respondentów można będzie uzyskać wiarygodne szacunki dotyczące poziomu wiedzy w przedsiębiorstwach.

Po nawiązaniu kontaktu ankietę prosił o przekierowanie do osoby odpowiedzialnej za zagadnienia: ESG, CSR, zrównoważonego rozwoju albo do działu compliance, zarządzania ryzykiem, relacji z interesariuszami, PR, HR lub zarządu. W każdym przedsiębiorstwie przeprowadzono jeden wywiad. Zdecydowana większość respondentów zadeklarowała, że w ramach swoich obowiązków często zajmuje się zagadnieniami związanymi z odpowiedzialnym prowadzeniem działalności biznesowej (75 %), natomiast pozostali wskazywali na okresowe lub sytuacyjne zaangażowanie w obszary powiązane z RBC (25 %). Rozmówcy pochodzili z działów przedsiębiorstwa opisanych w tabeli 2. Przyjęty schemat postępowania zapewnił wysoką trafność merytoryczną wywiadów w odniesieniu do postawionych pytań badawczych.

TABELA 2. DZIAŁY PRZEDSIĘBIORSTW, Z KTÓRYCH POCHODZILI ROZMÓWCY W BADANIU

Dział przedsiębiorstwa	Liczba przedsiębiorstw	Odsetek (%)
Dział zarządzania ryzykiem	72	24%
Dział compliance	72	24%
Dział relacji inwestorskich	40	13%
Dział zakupów	33	11%
Dział PR	30	10%
Biuro Zarządu	27	9%
Dział ESG	19	6%
Inny	9	3%

Zebrane dane zostały poddane analizie ilościowej z wykorzystaniem narzędzi statystycznych, obejmującej przede wszystkim statystykę opisową oraz analizy porównawcze w podziale na sektory działalności oraz wybrane cechy przedsiębiorstw. Wyniki prezentowano w postaci rozkładów procentowych odpowiedzi. Analiza miała charakter eksploracyjny i koncentrowała się na identyfikacji zróżnicowań oraz dominujących tendencji.

Interpretując wyniki badania, należy uwzględnić jego ograniczenia. Po pierwsze, badanie opiera się na deklaracjach respondentów, co może wiązać się z ryzykiem błędów wynikających z subiektywnej oceny lub społecznej aprobaty odpowiedzi. Po drugie, w każdym przedsiębiorstwie przeprowadzono jeden wywiad, co oznacza, że uzyskane informacje od-

zwierciedlają perspektywę pojedynczej osoby reprezentującej przedsiębiorstwo. Po trzecie, dobór próby miał charakter warstwowy z uwzględnieniem struktury sektorowej, natomiast nie zakładał reprezentatywności na poziomie województw, co ograniczyło możliwość prowadzenia szczegółowych analiz regionalnych. Ponadto, ze względu na wykorzystanie danych rejestrowych do doboru próby oraz deklaratywny charakter części zmiennych (np. przyporządkowanie do sektora według PKD), w pojedynczych przypadkach mogły wystąpić rozbieżności klasyfikacyjne. Uwzględnienie powyższych ograniczeń jest istotne dla właściwej interpretacji wyników oraz zakresu formułowanych wniosków.

3

Wnioski i rekomendacje

Należyta staranność
i standardy odpowiedzialnego biznesu
w perspektywie dużych przedsiębiorstw w Polsce

Na podstawie pogłębionej analizy wyników oraz zidentyfikowanych luk wdrożeniowych sformułowano rekomendacje, które mogą służyć lepszemu rozumieniu założeń teoretycznych oraz ich wdrażaniu w praktyce. Jak wskazano w podrozdziale 1.3, rozróżnienie typu dominującej luki wdrożeniowej ma kluczowe znaczenie z punktu widzenia użyteczności niniejszego opracowania także dla administracji publicznej i przedsiębiorstw.

Jeżeli dominującym problemem jest niski poziom operacjonalizacji standardów RBC i należytej staranności, potrzebne wydają się być praktyczne wytyczne, szkolenia oraz narzędzia sektorowe. Jeżeli główny problem dotyczy

informacji i łańcucha wartości, pierwszoplanowe wydają się być systemy identyfikowalności oraz uporządkowanie wymagań wobec dostawców. Jeżeli zaś najsłabszymi ogniwami są: monitorowanie skuteczności procesów należytej staranności, komunikacja z interesariuszami i działania naprawcze, potrzebne są bardziej wiarygodne kanały skargowe. Ramy interpretacyjne zbudowane w rozdziale 1 pozwoliły odczytać wyniki badania nie jako zbiór rozproszonych deklaracji przedsiębiorstw, lecz jako odzwierciedlenie podejmowanych przez przedsiębiorstwa działań zmierzających do wdrażania standardów RBC i należytej staranności oraz zidentyfikowanych luk w tym zakresie.

Trzy typy luk wdrożeniowych przenikają się w rekomendacjach sformułowanych poniżej dla poszczególnych grup odbiorców:

rekomendacje dla przedsiębiorstw koncentrują się przede wszystkim na wymiarze operacjonalizacji (ang. *governance*, kompetencje i procedury wewnętrzne),

rekomendacje dla administracji rządowej i instytucji publicznych odpowiadają zarówno na potrzebę harmonizacji regulacyjnej i informacji w łańcuchach wartości, jak i na potrzebę wzmocnienia funkcji doradczej i monitorującej KPK OECD,

rekomendacje dla organizacji otoczenia biznesu odnoszą się przede wszystkim do kwestii dostępu do informacji i łańcucha wartości (sektorowe platformy wymiany informacji), a częściowo także do wsparcia i doradztwa.

3.1.

Rekomendacje dla przedsiębiorstw

Punktem wyjścia dla skutecznego wdrażania należytej staranności nie powinno być pojedyncze działanie przedsiębiorstwa ani jeden dokument czy polityka. Pierwszym krokiem we wdrażaniu należytej staranności jest uwzględnienie zasad RBC w różnych politykach oraz dokumentach przedsiębiorstwa, takich jak np. procedury wewnętrzne, a także

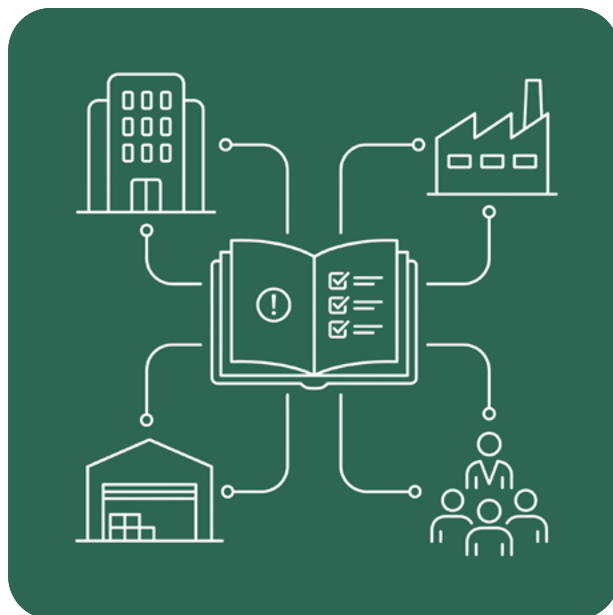
w systemach zarządzania przedsiębiorstwa. Bez tego kroku trudno mówić o wdrażaniu należytej staranności w sposób efektywny, a tym bardziej o rzetelnym raportowaniu działań podejmowanych przez przedsiębiorstwo w zakresie zrównoważonego rozwoju i należytej staranności.

Ważne jest, aby przedsiębiorstwa przeprowadzały przeglądy posiadanych polityk, w szczególności polityki zakupowej, inwestycyjnej, polityki w zakresie zarządzania zasobami ludzkimi, polityki ochrony praw człowieka oraz polityki środowiskowej, a także polityki należytej staranności. Polityki te powinny odzwierciedlać zasady RBC oraz poszczególne etapy procesu należytej staranności.

Warto przy tym jasno wskazać, w jakiej relacji pozostaje polityka należytej staranności do pozostałych polityk przedsiębiorstwa. Polityka należytej staranności stanowi wciąż stosunkowo nowe

oczekiwanie wobec przedsiębiorstw, wynikające z dyrektywy CSDD i posiada ją niewiele przedsiębiorstw w Polsce. **Polityka należytej staranności powinna zatem uwzględniać i integrować pozostałe polityki przedsiębiorstwa, w tym politykę w zakresie praw człowieka i politykę środowiskową, nadając im wspólne ramy proceduralne wynikające z poszczególnych etapów procesu należytej staranności.** Ponadto uwzględnienie zasad RBC w politykach przedsiębiorstwa oraz w systemach zarządzania ryzykiem nie powinno być traktowane jako dobra praktyka, lecz jako spełnienie wymogów wynikających z Wytycznych OECD, Wytycznych ONZ oraz dyrektywy CSDD (w odniesieniu do przedsiębiorstw objętych zakresem CSDDD). Wytyczne ONZ dotyczące biznesu i praw człowieka (Wytyczna nr 16) precyzują przy tym, jakie cechy powinno mieć takie zobowiązanie przedsiębiorstwa.

Polityka w zakresie praw człowieka powinna być zatwierdzona na najwyższym szczeblu zarządczym, oparta na odpowiedniej wiedzy eksperckiej, dostępna publicznie oraz, co szczególnie istotne, powinna znajdować odzwierciedlenie w praktykach operacyjnych całego przedsiębiorstwa, a nie jedynie w treści samego dokumentu. Dopiero na tej podstawie możliwe jest sformalizowanie oczekiwań wobec partnerów biznesowych, dostawców i kontrahentów poprzez odpowiednie klauzule umowne oraz konsekwentne wsparcie tych podmiotów we wdrażaniu standardów RBC – w tym jasne komunikowanie oczekiwań, cykliczne przeglądy, działania prewencyjne, wpływające na poszanowanie praw człowieka oraz działania naprawcze.

Z przedstawionej w rozdziale trzecim analizy wyników badania przedsiębiorstw w Polsce wynika m.in. wyraźna potrzeba **wzmocnienia obszaru informacji pozyskiwanych przez przedsiębiorstwa w ramach łańcucha wartości**. Świadczy o tym zarówno relatywnie niski odsetek przedsiębiorstw posiadających wdrożoną politykę odpowiedzialnego łańcucha dostaw (ok. 47%) oraz najniższy spośród wszystkich obszarów RBC odsetek podmiotów ujawniających informacje dotyczące własnej działalności (ok. 12%), jak i fakt, że **współpracę w łańcuchu dostaw jako istotne lub zdecydowanie istotne wyzwanie we wdrażaniu należytej staranności wskazało łącznie 98% badanych**.

Bariera ta jest szczególnie wyraźna wśród przedsiębiorstw nieprowadzących działalności za granicą, spośród których 60% wskazało brak dostępu do danych kontrahentów jako istotną trudność wdrożeniową, a także w sektorze transportu i logistyki, gdzie na brak dostępu do informacji od dostawców wskaza-

ło aż 69% badanych. Wymaga to zatem podjęcia działań edukacyjnych zarówno po stronie przedsiębiorstw, jak i ich dostawców oraz innych kontrahentów w łańcuchu wartości. Sama znajomość standardów RBC i świadomość ryzyk społecznych oraz środowiskowych związanych z działalnością nie jest wystarczająca. Potrzebne są również narzędzia operacjonalizacji, które umożliwią przeprowadzenie identyfikacji i oceny rzeczywistych lub potencjalnych negatywnych skutków działalności przedsiębiorstw w łańcuchu wartości. Myśląc o edukacji, należy uwzględnić zarówno osoby na najwyższych szczeblach kierowniczych przedsiębiorstw, które mają bezpośredni wpływ na sposób zarządzania kwestiami zrównoważonego rozwoju, jak i działy odpowiedzialne za wybór dostawców, zakupy czy działy compliance. Wielotorowa edukacja poszczególnych działów w zakresie RBC i należytej staranności wpłynąć może na spójność wiedzy w całym przedsiębiorstwie i pozwolić na szybsze podejmowanie decyzji na poszczególnych szczeblach operacyjnych.

W tym kontekście warto rozważyć **opracowanie wewnętrznych instrukcji integrujących zasady RBC**, w szczególności etapy procesu należytej staranności, z konkretnymi procesami organizacyjnymi i zakresem odpowiedzialności na poszczególnych stanowiskach. Działy HR, zakupów, logistyki i compliance odgrywają kluczową rolę w przeniesieniu założeń teoretycznych na procedury, regulaminy i praktyki pozwalające spełnić wymogi standardów odpowiedzialnego biznesu, regulatorów oraz interesariuszy.

Zasadniczym aspektem operacyjnym należytej staranności przedsiębiorstw jest **podejście oparte na ryzyku, które wymaga priorytetyzacji działań w oparciu o skalę, zakres i charakter potencjalnego negatywnego wpływu na ludzi i środowisko**. Proces ten musi być dynamiczny i ciągły, co oznacza regularne identyfikowanie i ocenianie ryzyk nie tylko we własnej działalności, ale w całym łańcuchu wartości, w górę i w dół łańcucha. W sektorze finansowym wymaga to w szczególności poprawy dokumentowania należytej staranności w odniesieniu do klientów i spółek portfelowych, nie tylko własnych operacji.

Praktyka zarządzania ryzykami RBC musi obejmować skuteczne działania zapobiegawcze i naprawcze. Zgodnie z zaleceniami Wytycznych OECD przedsiębiorstwa powinny wykorzystywać swoją pozycję wpływu (ang. *leverage*), aby móc oddziaływać na partnerów biznesowych, na przykład poprzez klauzule umowne, wsparcie doradcze lub szkolenia, traktując zakończenie współpracy z partnerem biznesowym jako rozwiązanie ostateczne, stosowane wyłącznie wtedy, gdy inne sposoby łagodzenia negatywnych skutków zawiodły.

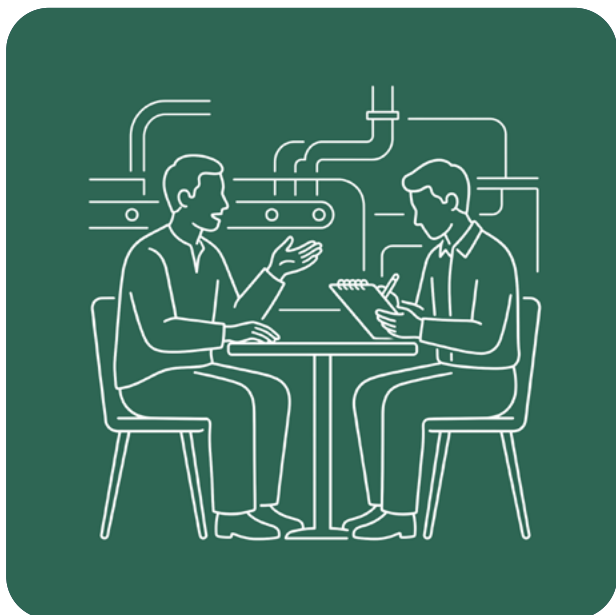
Zarówno komentarz do Wytycznych OECD (rozdział IV, dotyczący praw człowieka), jak i Wytyczne ONZ dotyczące biznesu i praw człowieka (wytyczna nr 19) precyzują, że decyzja o zakończeniu relacji biznesowej powinna każdorazowo uwzględniać wagę negatywnego skutku, istotność danej relacji dla przedsiębiorstwa oraz ocenę, czy samo zerwanie współpracy nie pogłębi negatywnych konsekwencji dla osób dotkniętych narusze-

niem. Analiza rezultatów badania wskazuje na **potrzebę doprecyzowania klauzul umownych** odnoszących się do obowiązku przeprowadzania okresowych analiz ryzyka w obszarze praw człowieka i ochrony środowiska. Klauzule te powinny gwarantować przedsiębiorstwom uzyskanie informacji o praktykach stosowanych w łańcuchu dostaw oraz zobowiązywać kontrahentów do dostarczania danych niezbędnych do raportowania działań RBC. Kluczowe znaczenie mają tu w szczególności warunki pracy i prawa pracownicze, działania na rzecz ochrony środowiska i przeciwdziałania zmianom klimatu, poszanowanie praw człowieka oraz przeciwdziałanie korupcji i przekupstwu.

Cykliczne zbieranie informacji o ryzykach w łańcuchu dostaw pozwala wypracować narzędzia i działania łagodzące potencjalne negatywne skutki. **Niezbędne jest więc definiowanie działań naprawczych** w postaci procedur postępowania na wypadek wystąpienia szkody, dotyczących zarówno samego przedsiębiorstwa, jak i współpracujących z nim partnerów biznesowych. Posiadanie wdrożonych planów naprawczych oraz gotowość do wzięcia odpowiedzialności za szkody powstałe w wyniku działalności przedsiębiorstwa, w szczególności w przypadku naruszania praw pracowników, powinno być standardowym elementem umów z partnerami biznesowymi, podobnie jak rozliczalność za brak działań lub uniemożliwianie pozyskania informacji. Obowiązek zapewnienia lub współdziałania w zakresie działań naprawczych wynika wprost z Wytycznych ONZ (wytyczna nr 22) i stanowi jeden z sześciu elementów procesu należytej sta-

ranności wskazanych w Wytycznych OECD (rozdział II, „Zasady ogólne”). Warto przy tym pamiętać, że odpowiedzialność za naruszenia praw człowieka wynikająca ze standardów ONZ i OECD ma inny charakter niż odpowiedzialność administracyjna i cywilna przewidziana w dyrektywie CSDD. Oba poziomy odpowiedzialności są jednak kluczowe dla skuteczności rozliczania przedsiębiorstw z wdrażanych procesów należytej staranności.

Zarządzanie przez przedsiębiorstwa ryzykami RBC powinno obejmować także **tworzenie lub uczestnictwo w mechanizmach skargowych** dostępnych dla podmiotów zewnętrznych i spełniających kryteria skuteczności, takie jak legitymizacja, dostępność i przejrzystość (zgodnie z kryteriami skuteczności pozasądowych mechanizmów skargowych określonymi w Wytycznej nr 31 w Wytycznych ONZ). Zamiast polegać wyłącznie na wewnętrznych kanałach zgłaszania nieprawidłowości (dostępnych głównie tylko dla pracowników), przedsiębiorstwa powinny budować kanały pozwalające na zgłaszanie naruszeń w całym łańcuchu wartości.

Niezbędnym elementem RBC, niestety dość często pomijanym w polskiej praktyce biznesowej, jest **autentyczny dialog z interesariuszami**, zwłaszcza z osobami bezpośrednio dotkniętymi działalnością przedsiębiorstwa, na przykład pracownikami w łańcuchu dostaw czy lokalnymi społecznościami. Głos osób narażonych na ryzyko naruszenia ich praw czy innego oddziaływania działalności przedsiębiorstwa jest kluczowy dla trafnej oceny dotkliwości negatywnych skutków działalności przedsiębiorstw i projektowania skutecznych rozwiązań. Jest to jednak obszar, który przedsiębiorstwa wciąż uwzględniają w niewystarczającym stopniu.

Ostatnim elementem skutecznego zarządzania kwestiami RBC w przedsiębiorstwie jest transparentność i monitorowanie efektów działań w zakresie RBC. Wdrożenie należytej staranności do systemu zarządzania oznacza nie tylko konieczność komunikowania podejmowanych przez przedsiębiorstwa starań i działań, ale

także informowania o skali zidentyfikowanych zjawisk niepożądanych. Najbardziej zaawansowane przedsiębiorstwa raportują liczbę takich zdarzeń na swoich stronach internetowych, budując w ten sposób przejrzystość swoich działań. Prawa człowieka pozostają obszarem o dużym poziomie wrażliwości. Przedsiębiorstwa oceniane są zarówno za to, jak przestrzegają praw człowieka, jak i za to, w jaki sposób odpowiadają na pojawiające się w tym zakresie problemy. Warto pamiętać, że proces należytej staranności wymaga ciągłości, co oznacza stałą łączność z grupami szczególnie narażonymi w ramach monitorowania i korygowania działań (mechanizm skargowy, metody partycypacyjne), a także szeroko rozumianą komunikację z otoczeniem, które na podstawie tych informacji może ocenić, czy podejmowane działania są adekwatne do skali i zakresu zidentyfikowanych negatywnych skutków.

Właściwe zarządzanie działalnością biznesową wymaga przy tym ustalania mierzalnych celów, określanych znanym biznesowi skrótem „KPI” (ang. *Key Performance Indicators* – kluczowe wskaźniki efektywności) oraz regularnego śledzenia postępów, co pozwala na **ciągłe doskonalenie procesów należytej staranności** i budowanie zaufania wśród inwestorów oraz konsumentów. Dynamika otoczenia regulacyjnego wymaga również prowadzenia bieżącego monitoringu przepisów prawa oraz przeglądu materiałów i publikacji wydawanych przez jednostki odpowiedzialne za rozwijanie odpowiedzialnego prowadzenia biznesu, w tym KPK OECD ds. RBC oraz instytucje ONZ działające w obszarze praw

człowieka. Powiązanie regulacji krajowych z międzynarodowymi wytycznymi pozwala lepiej zro-

zumieć zakres zadań i odpowiedzialności wynikającej z prowadzenia działalności biznesowej.

3.2.

Rekomendacje dla administracji rządowej i instytucji publicznych

Dla skutecznego wdrażania zasad odpowiedzialnego biznesu oraz dążenia przedsiębiorstw do przyczyniania się do zrównoważonego rozwoju niezbędne jest zaprojektowanie spójnego systemu wsparcia przedsiębiorstw w tym zakresie oraz zapewnienie spójności polityk publicznych z założeniami standardów odpowiedzialnego prowadzenia działalności biznesowej.

Taką spójność można zapewnić między innymi poprzez wykorzystanie dostępnych narzędzi legislacyjnych do wsparcia wdrożenia procedur należytej staranności przez przedsiębiorstwa. Warto tu wskazać

przede wszystkim odpowiednie dostosowanie przepisów dotyczących zamówień publicznych. Istotne znaczenie może mieć także uwzględnienie zasad pewności i przewidywalności prawa, z których wynika wymóg precyzyjnego definiowania obowiązków spoczywających na podmiotach gospodarczych oraz jasnego sprecyzowania granic ich odpowiedzialności. **W opinii badanych przedsiębiorstw potrzebne są jasne i klarowne wytyczne od instytucji publicznych.**

Konieczne wydaje się również wypracowanie wspólnych ram działania, niezależnie od rodzaju aktu prawnego dotyczącego zrównoważonego rozwoju czy zakresu merytorycznego ministerstw odpowiedzialnych za wdrażanie danej regulacji. Konsekwentne egzekwowanie przez kompetentne organy wdrażania przez przedsiębiorstwa należytej staranności w zakresie praw człowieka, praw pracowników oraz norm środowiskowych może przyczynić się do przyspieszenia funkcjonowania tego procesu, również w łańcuchach wartości przedsiębiorstw.

Uzupełnieniem ogólnych wytycznych w zakresie należytej staranności może być - w opinii przedsiębiorstw - utworzenie

przez administrację publiczną **sektorowych przewodników wdrożeniowych**. Miałyby one ułatwić zrozumienie specyfiki poszczególnych rodzajów działalności i powiązanych z nimi ryzyk, z uwzględnieniem polskiego kontekstu gospodarczego oraz potrzeb małych i średnich przedsiębiorstw funkcjonujących jako dostawcy w łańcuchach wartości podmiotów objętych wymogami regulacyjnymi UE.

Potrzebne są również działania wzmacniające współpracę między sektorem publicznym i prywatnym, w tym wspieranie dialogu z partnerami społecznymi oraz tworzenie wspólnych ram odniesienia umożliwiających praktyczne stosowanie zasad należytej staranności. Administracja publiczna powinna dążyć do harmonizacji wymogów, aby uniknąć nadmiernego obciążenia informacyjnego i regulacyjnego przedsiębiorstw. Dotyczy to w szczególności raportowania w ramach CSRD i CSDDD, a także wymogów należytej staranności wynikających z innych regulacji, w tym przepisów dotyczących zakazu wprowadzania do obrotu i wywozu z rynku unijnego produktów wytworzonych z wykorzystaniem pracy przymusowej czy produktów przyczyniających się do degradacji lasów lub wylesiania.

Zarówno przedsiębiorstwa, jak i administracja publiczna nie powinny zakładać, że przedsiębiorstwa właściwie rozumieją należyłą staranność zgodnie z Wytycznymi OECD czy dyrektywą CSDDD. Jak wynika bowiem z analizy badania, 44% badanych przedsiębiorstw wskazało na wątpliwości interpretacyjne w tym zakresie. Ponieważ 11% przedsiębiorstw nigdy nie zetknęło się z terminem „należyta staranność”, wydaje się, że instytucje publiczne nie powin-

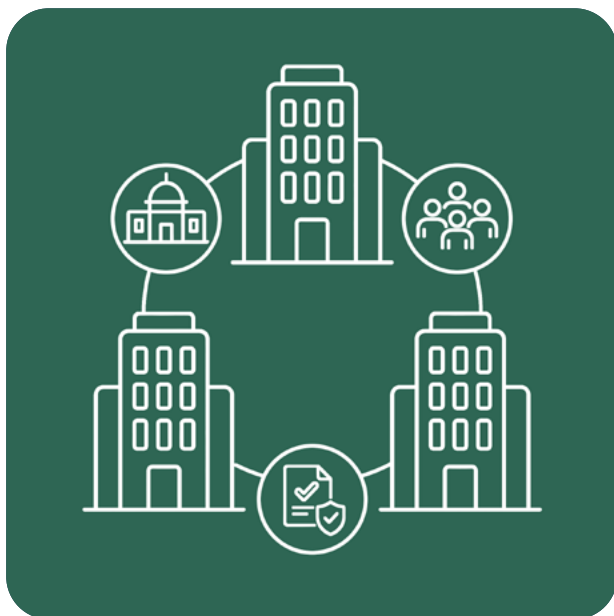
ny koncentrować się na promowaniu tylko samego pojęcia. **Działania edukacyjne powinny skupić się na wyjaśnianiu, co ten proces oznacza w praktyce i jak krok po kroku może być wdrażany.** Oficjalny przewodnik po terminologii odpowiedzialnego biznesu, wyjaśniający chaos pojęciowy, który dotyka obecnie blisko połowę badanych przedsiębiorstw (44%), byłby pozytywnie odebrany przez przedsiębiorstwa. Warto także podkreślać w różnych materiałach szkoleniowych, że należyta staranność jest procesem ciągłym i wieloetapowym, a nie jednorazowym audytem. Może się to przyczynić do ograniczenia odsetka wskazań na brak wiedzy w tym zakresie (obecnie 14-24%, w zależności od etapu procesu).

Przeprowadzone badanie przedsiębiorstw w Polsce wskazuje także na potrzebę wzmocnienia roli KPK OECD jako instytucji dobrze znanej, choć rozpoznawanej głównie tylko poprzez stronę internetową i publikacje. Warto rozważyć możliwość pełnienia przez KPK OECD roli aktywnego doradcy i koordynatora, oferując więcej interaktywnych form wsparcia, takich jak webinaria czy szkolenia dedykowane poszczególnym sektorom i grupom odbiorców.

Wdrożenie procesu należytej staranności wymaga nakładu środków ze strony przedsiębiorstw, między innymi na systemy informatyczne czy usługi doradcze i prawne. Warto zatem rozważyć utworzenie odrębnego budżetu wsparcia, funkcjonującego w formule konkursowej, w ramach którego przedsiębiorstwa mogłyby uzyskać celowe dofinansowanie działań związanych z wdrażaniem i integrowaniem należytej staranności w systemie zarządzania.

3.3.

Rekomendacje dla organizacji otoczenia biznesu

Spośród ogółu badanych aż 32% przedsiębiorstw wskazało, że potrzebuje przykładów dobrych praktyk z własnego sektora. Organizacje otoczenia biznesu mogłyby zatem rozważyć stworzenie **sektorowych platform wymiany dobrych praktyk**, co mogłoby pomóc przedsiębiorstwom także w rozwiązaniu problemu braku dostępu do informacji od dostawców (kluczowego wyzwania dla 69% przedsiębiorstw w sektorze transportu i logistyki).

Wsparcie organizacji branżowych zostało uznane za istotne przez 47% badanych przedsiębiorstw. Organizacje te powinny pełnić rolę pośrednika między regulatorami a biznesem, pomagając przedsiębiorcom zrozumieć proces należytej staranności oraz wynikające

z niego obowiązki - co stanowi szczególne wyzwanie dla 36-39% przedsiębiorstw w sektorach chemicznym i tekstylno-odzieżowym.

Warto przy tym zauważyć, że wraz z rozwojem przepisów dotyczących należytej staranności przedsiębiorstwa coraz częściej polegają na poradach swoich wewnętrznych prawników, jak i zewnętrznych kancelarii prawnych specjalizujących się w doradztwie dotyczącym odpowiedzialnego prowadzenia działalności biznesowej, aby określić zakres swoich obowiązków oraz opracować możliwie skuteczne strategie zapewnienia zgodności z nowymi wymogami. Prawnicy muszą być zatem przygotowani do identyfikowania ryzyk potencjalnych naruszeń praw człowieka oraz norm środowiskowych, które mogą dotyczyć działalności ich klientów, do skutecznego zapobiegania materializacji takich ryzyk, a w przypadku wystąpienia naruszeń do określenia adekwatnych środków zaradczych. Zadanie to wymaga zrozumienia kontekstu, w którym prowadzona jest działalność biznesowa, odpowiedniej oceny sytuacji w terenie oraz zastosowania obowiązujących krajowych i międzynarodowych standardów praw człowieka i ochrony środowiska. Szczególna rola prawników i kancelarii prawnych w doradztwie w zakresie należytej staranności rodzi konkretne obowiązki po stronie środowiska prawniczego.

Potencjalnie interesującym kierunkiem rozwoju tego wsparcia mogłoby być również sformułowanie odrębnych rekomendacji dla audytorów, którzy odgrywają istotną rolę w weryfikacji wiarygodności informacji raportowanych przez przedsiębiorstwa w zakresie należytej staranności. Organizacje otoczenia biznesu powinny także rozważyć organizowanie szkoleń dedykowanych działom zakupów (na potrzebę takich szkoleń wskazało 50% przedsiębiorstw z sektora chemiczno-farmaceutycznego-kosmetycznego) oraz działom compliance (jak wskazało 49% przedsiębiorstw z sek-

tora rolno-spożywczego), tak aby budować kompetencje tam, gdzie są one najbardziej potrzebne.

Organizacje pozarządowe powinny być przy tym traktowane jako istotny partner w procesie należytej staranności. Dysponują one wiedzą o warunkach lokalnych i potrzebach społeczności, z której zarówno przedsiębiorstwa, jak i organizacje otoczenia biznesu mogą korzystać, włączając doświadczenie sektora pozarządowego w projektowanie i wdrażanie mechanizmów należytej staranności.

3.4.

Synteza rekomendacji sektorowych

Analiza wyników badania w ujęciu sektorowym pozwoliła na sformułowanie rekomendacji dostosowanych do specyfiki dziewięciu badanych sektorów. Poniżej przedstawiono ich syntetyczne zestawienie.

Sektor rolno-spożywczy

Kluczowe znaczenie dla tego sektora mają praktyczne narzędzia oceny ryzyka, standardy współpracy z dostawcami, dostęp do informacji w łańcuchu dostaw oraz jasne wytyczne i dobre praktyki dostosowane do specyfiki sektorowej.

Sektor wydobywczy

Rekomendowane jest rozszerzenie należytej staranności od deklaratywnej znajomości pojęcia do pełnego wdrożenia procedur sprawdzania dostawców, w szczególności w zakresie praw człowieka, a także wzmocnienie dialogu z lokalnymi społecznościami w kontekście rekultywacji terenów pokopalnianych, wykorzystanie wiedzy eksperckiej w przygotowaniu do wdrażania nowych regulacji unijnych oraz wdrożenie systemów IT do monitorowania wskaźników środowiskowych w czasie rzeczywistym.

Sektor transportu, logistyki i infrastruktury

Sektor wymaga rozwoju praktycznych narzędzi oceny ryzyka, bardziej spójnych standardów dla dostawców, prostszego monitoringu efektów oraz lepszego przełożenia wymagań RBC na codzienną praktykę operacyjną.

Sektor chemiczno-farmaceutyczny-kosmetyczny

Rozwój sektora powinien koncentrować się na silniejszym włączeniu kwestii pracowniczych do systemów zarządzania RBC oraz na rozwijaniu wyspecjalizowanych, sektorowo dopasowanych rozwiązań wdrożeniowych, w tym szkoleń dla działów zakupów i kadry zarządzającej, dobrych praktyk oraz narzędzi analizy ryzyk.

Sektor tekstylno-odzieżowy i obuwniczy

Istotnym czynnikiem wsparcia byłoby upowszechnienie bardziej praktycznych i ustandaryzowanych rozwiązań wdrożeniowych, w tym narzędzi i wzorów dokumentów ułatwiających przedsiębiorstwom przekładanie ogólnych wytycznych na konkretne działania.

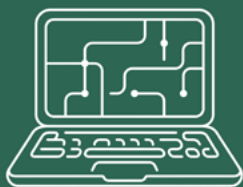
Sektor budowlany

Sektor pozostaje w fazie rozwijania świadomości i praktyki zarządzania negatywnym wpływem społecznym i środowiskowym. Uwaga powinna skupić się na wzmocnieniu wiedzy oraz praktycznych narzędziach wspierających prowadzenie procesu należytej staranności.

Sektor finansowy

Analiza wyników badania wskazuje na wyzwania związane z operacjonalizacją ogólnych wytycznych, niskim poziomem zaangażowania klientów i kontrahentów oraz brakiem jednoznacznych zasad współpracy między uczestnikami rynku.

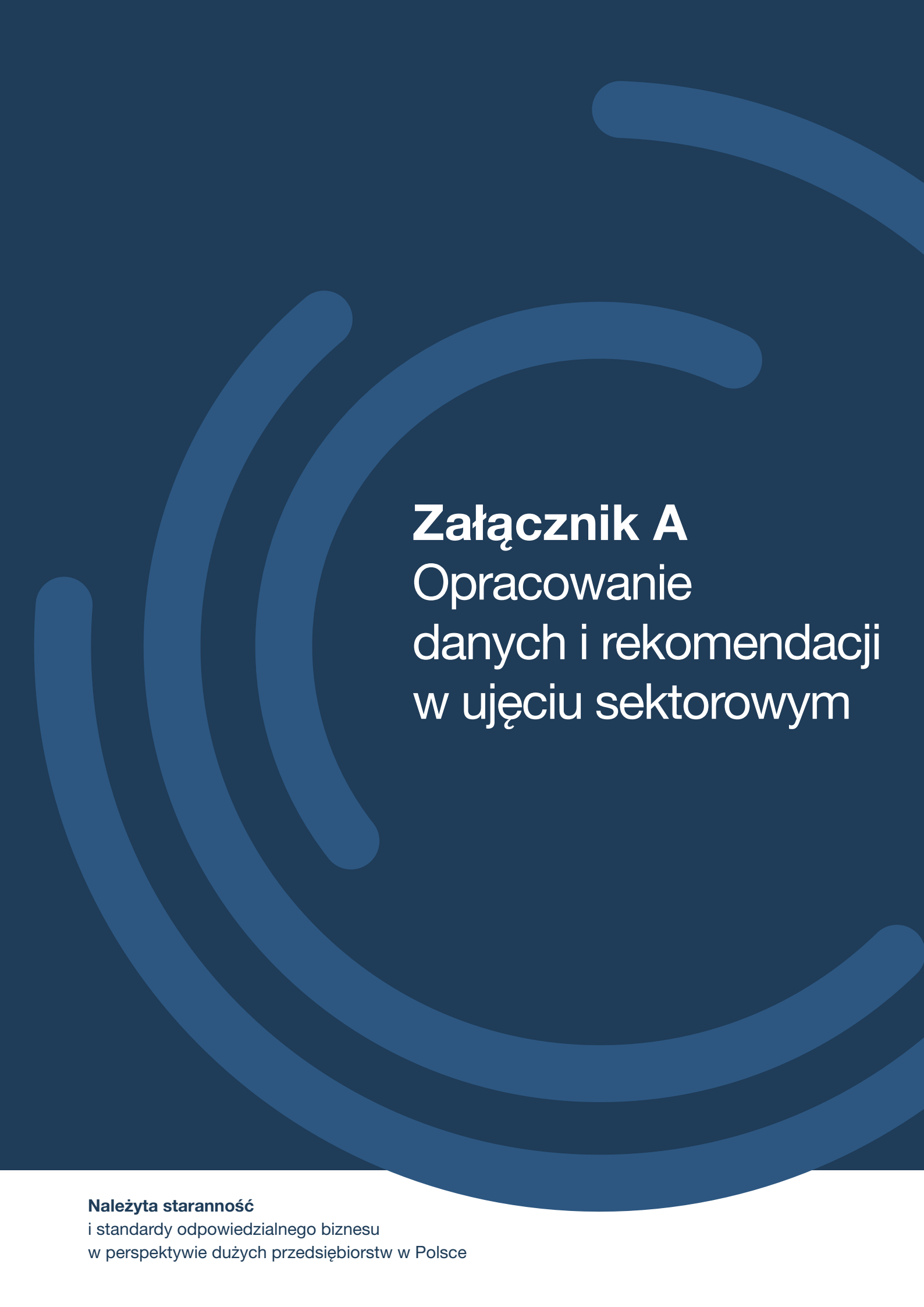
Sektor technologii informacyjno-komunikacyjnych

Kluczowe znaczenie mają edukacja i budowanie kompetencji w zakresie RBC, realizowane przy wsparciu oczekiwanym przez przedsiębiorstwa ze strony instytucji publicznych.

Sektor hotelarstwa i gastronomii

Rozwój sektora wymaga przede wszystkim budowania podstawowej wiedzy o RBC i należytej staranności oraz praktycznych narzędzi dostosowanych do specyfiki mniejszych podmiotów działających w tym obszarze.

Załącznik A

Opracowanie danych i rekomendacji w ujęciu sektorowym

- A.1.** Sektor rolno-spożywczy
- A.2.** Sektor wydobywczy
- A.3.** Sektor transportu, logistyki i infrastruktury
- A.4.** Sektor chemiczno-farmaceutyczno-kosmetyczny
- A.5.** Sektor tekstylno-odzieżowy i obuwniczy
- A.6.** Sektor budowlany
- A.7.** Sektor finansowy
- A.8.** Sektor technologii informacyjno-komunikacyjnych (ICT)
- A.9.** Sektor hotelarstwo i gastronomia

UWAGA METODOLOGICZNA

Wyniki przedstawione dla sektorów odnoszą się do odpowiedzi przedsiębiorstw uczestniczących w badaniu, którymi były duże podmioty zatrudniające powyżej 250 pracowników i nie stanowią reprezentacji całej populacji przedsiębiorstw. Interpretacja wyników powinna uwzględniać strukturę próby oraz deklaratorywny charakter odpowiedzi.

PROFIL SEKTORA W BADANIU

Przedsiębiorstwa	W próbie	W sektorze			
		Powyżej 1000 pracowników	Notowane na GPW	Prowadzące działalność poza Polską	Przynależne do międzynarodowych grup kapitałowych
Liczba	70	14	6	60	14
Odsetek	23,2%	20%	8,6%	85,7%	20%

KLUCZOWE WSKAŹNIKI DLA SEKTORA NA TLE OGÓŁU PRZEDSIĘBIORSTW W PRÓBIE (302 PRZEDSIĘBIORSTWA)

86%

przedsiębiorstw sektora zna Krajowy Punkt Kontaktowy OECD
(Odsetek w próbie: 78%)

97%

w opinii tylu przedsiębiorstw presja konsumentów lub opinii publicznej wpływa na wzrost świadomości zasad RBC w przedsiębiorstwie
(Odsetek w próbie: 92%)

86%

przedsiębiorstw identyfikuje ryzyka negatywnego oddziaływania swojej działalności
(Odsetek w próbie: 80%)

92%

przedsiębiorstw wskazuje, że działalność na rynkach zagranicznych wpływa na działania w zakresie RBC
(Odsetek w próbie: 86%)

100%

dla tylu przedsiębiorstw współpraca z dostawcami i partnerami są największym wyzwaniem we wdrażaniu *due diligence*
(Odsetek w próbie: 97%)

73%

przedsiębiorstw deklaruje, że angażuje interesariuszy zewnętrznych w działania związane z RBC
(Odsetek w próbie: 66%)

100%

dla tylu przedsiębiorstw wdrażanie działań naprawczych stanowi największe wyzwanie we wdrażaniu *due diligence*
(Odsetek w próbie: 96%)

87%

przedsiębiorstw wskazuje, że publikuje informacje nt. podejmowanych działań w zakresie RBC
(Odsetek w próbie: 80%)

100%

w opinii tylu przedsiębiorstw wymogi regulacyjne wpływają na wzrost świadomości zasad RBC w przedsiębiorstwie
(Odsetek w próbie: 96%)

90%

przedsiębiorstw wyznaczyło osobę lub jednostkę odpowiedzialną za realizację zasad RBC
(Odsetek w próbie: 85%)

CO WYRÓŻNIA SEKTOR?

Sektor rolno-spożywczy wyróżnia się relatywnie wysoką rozpoznawalnością instytucjonalnego otoczenia RBC oraz aktywnością w podstawowych obszarach wdrażania tych zasad. Przedsiębiorstwa z tego sektora częściej niż ogół badanych deklaruje znajomość KPK OECD, identyfikowanie ryzyk negatywnego oddziaływania, publikowanie informacji o działaniach RBC oraz angażowanie interesariuszy zewnętrznych. Jednocześnie specyfika sektora sprawia, że szczególnego znaczenia nabierają relacje w łańcuchu wartości. Współpraca z dostawcami i partnerami biznesowymi oraz wdrażanie działań naprawczych są wskazywane jako najbardziej wymagające elementy procesu należytej staranności.

Mocne strony sektora

Przedsiębiorstwa z sektora rolno-spożywczego wyróżniają się wysokim poziomem deklarowanej świadomości i stosunkowo szerokim zakresem działań w obszarze RBC. Mocną stroną sektora jest zwłaszcza rozpoznawalność KPK OECD, regularna lub sporadyczna identyfikacja ryzyk negatywnego oddziaływania oraz relatywnie częste publikowanie informacji o podejmowanych działaniach.

Istotnym atutem sektora jest także rozwinięcie polityk i systemów zarządzania w obszarze środowiska i zmian klimatu, co pozostaje spójne ze specyfiką działalności rolno-spożywczej oraz jej zależnością od zasobów naturalnych, jakości środowiska i oczekiwań regulacyjnych.

Główne wyzwania sektora

Najistotniejszym wyzwaniem dla sektora pozostaje przełożenie zasad RBC i należytej staranności na praktykę zarządzania łańcuchem wartości. Przedsiębiorstwa wskazują przede wszystkim na trudności we współpracy z dostawcami i partnerami, ograniczony dostęp do danych od kontrahentów oraz ograniczony wpływ na podmioty w łańcuchu dostaw.

Dodatkową luką jest relatywnie niski poziom formalizacji odpowiedzialnego zarządzania łańcuchem dostaw. Choć sektor dobrze rozpoznaje znaczenie relacji z dostawcami jako praktycznego wyzwania, polityki i systemy zarządzania dotyczące odpowiedzialnego łańcucha dostaw są deklarowane rzadziej niż działania środowiskowe czy ogólne praktyki zarządzania ryzykiem.

PODSUMOWANIE I REKOMENDACJE

Sektor rolno-spożywczy można ocenić jako relatywnie aktywny w obszarze RBC, szczególnie pod względem znajomości KPK OECD, identyfikacji ryzyk, transparentności oraz angażowania interesariuszy. Jednocześnie dalszego wzmocnienia wymaga systemowe podejście do należytej staranności w łańcuchu wartości.

Kluczowe dla sektora są praktyczne narzędzia oceny ryzyka, standardy współpracy z dostawcami, dostęp do danych w łańcuchu dostaw oraz jasne wytyczne i dobre praktyki dostosowane do specyfiki branży rolno-spożywczej.

PROFIL SEKTORA W BADANIU

Sektor wydobywczy w badaniu obejmuje przedsiębiorstwa prowadzące działalność w zakresie wydobywania węgla kamiennego i brunatnego, ropy naftowej, gazu ziemnego, rud metali oraz pozostałe górnictwo i wydobywanie (m.in. surowców skalnych). Jest to sektor o wysokim stopniu regulacji, silnie uzależniony od koniunktury na rynkach globalnych oraz restrykcyjnych polityk klimatycznych i środowiskowych.

Przedsiębiorstwa	W próbie	W sektorze			
		Powyżej 1000 pracowników	Notowane na GPW	Prowadzące działalność poza Polską	Przynależne do międzynarodowych grup kapitałowych
Liczba	51	51	17	34	17
Odsetek	17%	100%	33,3%	67%	33,3%

KLUCZOWE WSKAŹNIKI DLA SEKTORA NA TLE OGÓŁU PRZEDSIĘBIORSTW W PRÓBIE (302 PRZEDSIĘBIORSTWA)

100%

przedsiębiorstw sektora uznaje, że znajomość RBC jest istotna dla prowadzenia biznesu
(Odsetek w próbie: 94%)

80%

przedsiębiorstw deklaruje, że zna KPK OECD
(Odsetek w próbie: 78%)

84%

w ocenie tylu przedsiębiorstw ich kadra kierownicza zna Wytyczne OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych
(Odsetek w próbie: 74%)

75%

przedsiębiorstw deklaruje, że regularnie identyfikują ryzyka oddziaływania przedsiębiorstwa
(Odsetek w próbie: 65%)

82%

przedsiębiorstw deklaruje, że zna Wytyczne OECD dotyczące należytej staranności w odpowiedzialnym prowadzeniu działalności biznesowej
(Odsetek w próbie: 72%)

69%

przedsiębiorstw wskazuje, że publikuje regularnie informacje nt. podejmowanych działań w zakresie odpowiedzialnego prowadzenia działalności biznesowej (RBC) (np. na stronie internetowej, w raportach, w komunikacji z interesariuszami)
(Odsetek w próbie: 56%)

61%

przedsiębiorstw twierdzi, że angażuje regularnie interesariuszy w działania związane z odpowiedzialnym prowadzeniem biznesu
(Odsetek w próbie: 45%)

60%

przedsiębiorstw przyznaje, że trudności w przełożeniu ogólnych wytycznych na codzienną praktykę są głównym problemem we wdrażaniu należytej staranności
(Odsetek w próbie: 57%)

94%

przedsiębiorstw deklaruje, że spotkało się z terminem „due diligence”
(Odsetek w próbie: 89%)

60%

przedsiębiorstw wskazuje, że zna Wytyczne ONZ dotyczące biznesu i praw człowieka,
(Odsetek w próbie: 54%)

CO WYRÓŻNIA SEKTOR?

Sektor wydobywczy wyróżnia się na tle polskiej gospodarki najwyższym stopniem sformalizowania wiedzy o standardach międzynarodowych. Podczas gdy ogół przedsiębiorstw postrzega RBC głównie przez pryzmat dobrowolnej etyki, sektor wydobywczy traktuje go jako normatywny element compliance i wymóg prawny. Przedsiębiorstwa tego sektora są świadome istnienia instytucji takich jak OECD czy KPK OECD. Dla przedsiębiorstw z tego sektora to właśnie rynki zagraniczne są głównym motywatorem do wdrażania zasad odpowiedzialnego biznesu. Potwierdza to, że sektor wydobywczy jest jednym z bardziej umiędzynarodowionych sektorów w całym badaniu, co bezpośrednio przekłada się na jego wysoką świadomość w obszarze należytej staranności.

Sektor ten wyróżnia się:

- Dużą skalą biznesową – wiele spółek giełdowych i międzynarodowych.
- Przygotowaniem teoretycznym – deklarowana znajomość pojęć OECD.
- Sformalizowanym podejściem – dedykowane działy i osoby ds. RBC.

To wszystko sprawia, że sektor wydobywczy jest obecnie stosunkowo dobrze przygotowanym sektorem w Polsce do wdrażania zasad RBC.

Mocne strony sektora

- Doświadczenie w raportowaniu: tradycja raportowania wpływu środowiskowego i społecznego.
- Wysoka świadomość ryzyk: dobra znajomość mechanizmów należytej staranności w łańcuchu dostaw.
- Edukacja: wysoka aktywność w korzystaniu z zewnętrznych szkoleń i doradztwa.
- Struktury zarządcze: większa niż przeciętnie skłonność do tworzenia konkretnych stanowisk ds. odpowiedzialnego biznesu.

Główne wyzwania sektora

- Wąskie definiowanie RBC: skupienie się na aspektach prawnych przy jednoczesnym niższym (niż średnia) znaczeniu przypisywanym etyce biznesu.
- Transformacja energetyczna: konieczność zarządzania procesem wygaszania wydobycia węgla (aspekt społeczny) przy jednoczesnym wzroście zapotrzebowania na metale krytyczne.
- Wpływ środowiskowy: stała presja na redukcję śladu węglowego i gospodarkę wodną, co wymaga gigantycznych nakładów inwestycyjnych.
- Brak pełnej integracji: mimo wysokiej świadomości, wciąż wiele przedsiębiorstw nie ma wyznaczonej osoby odpowiedzialnej za RBC.

PODSUMOWANIE I REKOMENDACJE

W oparciu o uzyskane dane można podsumować, że przedsiębiorstwa w tym sektorze są świadome zmian w obszarze RBC w Polsce. Ze względu na swoją specyfikę, sektor wydobywczy jest dobrze przygotowany merytorycznie do nadchodzących regulacji unijnych. Choć boryka się z trudnościami wizerunkowymi i ekonomicznymi związanymi z dekarbonizacją, pod względem procesów zarządzania odpowiedzialnością może stanowić punkt odniesienia dla innych branż (benchmarking).

Rekomendacje:

- Rozszerzenie należytej staranności poprzez przejście od deklaratywnej znajomości pojęcia do pełnego wdrożenia procedur sprawdzania dostawców (szczególnie w zakresie praw człowieka).
- Komunikacja społeczna: wzmocnienie dialogu z lokalnymi społecznościami w kontekście rekultywacji terenów pokopalnianych.
- Wykorzystanie wiedzy eksperckiej: korzystanie ze źródeł informacji KPK OECD, ułatwiających przygotowanie się do nowych dyrektyw unijnych (np. CSDDD).
- Cyfryzacja ESG: wdrożenie systemów IT do precyzyjnego monitorowania wskaźników środowiskowych w czasie rzeczywistym.

A.3.

Sektor transportu, logistyki i infrastruktury

PROFIL SEKTORA W BADANIU

Przedsiębiorstwa	W próbie	W sektorze			
		Powyżej 1000 pracowników	Notowane na GPW	Prowadzące działalność poza Polską	Przynależne do międzynarodowych grup kapitałowych
Liczba	46	6	9	33	14
Odsetek	15%	13%	3%	11%	5%

KLUCZOWE WSKAŹNIKI DLA SEKTORA NA TLE OGÓŁU PRZEDSIĘBIORSTW W PRÓBIE (302 PRZEDSIĘBIORSTWA)

63%

przedsiębiorstw sektora posiada polityki w zakresie praw pracowniczych
(Odsetek w próbie: 65%)

69%

przedsiębiorstw wskazuje brak dostępu do danych od kontrahentów i partnerów biznesowych w łańcuchu wartości
(Odsetek w próbie: 50%)

59%

przedsiębiorstw posiada polityki środowiskowe i klimatyczne
(Odsetek w próbie: 57%)

57%

przedsiębiorstw ma trudność z opercjonalizacją RBC
(Odsetek w próbie: 57%)

50%

przedsiębiorstw prowadzi identyfikację ryzyk RBC
(Odsetek w próbie: 67%)

43%

przedsiębiorstw dostrzega brak kompetencji do prowadzenia analizy ryzyka w zakresie RBC
(Odsetek w próbie: 40%)

48%

przedsiębiorstw wdraża działania zapobiegawcze
(Odsetek w próbie: 67%)

40%

przedsiębiorstw zauważa brak wpływu na partnerów w łańcuchu dostaw, aby wdrażali RBC i należytą staranność
(Odsetek w próbie: 47%)

37%

przedsiębiorstw posiada polityki dotyczące łańcucha dostaw
(Odsetek w próbie: 47%)

65%

przedsiębiorstw angażuje interesariuszy zewnętrznych w działania RBC
(Odsetek w próbie: 65%)

CO WYRÓŻNIA SEKTOR?

Sektor transportu wyróżnia się relatywnie dobrym rozumieniem zasad RBC w obszarach najbardziej istotnych dla swojej działalności, takich jak etyka biznesu, prawa człowieka oraz relacje z dostawcami i podwykonawcami. Znaczenie RBC jest w tym sektorze silnie powiązane z codziennym funkcjonowaniem operacyjnym oraz zarządzaniem ryzykiem w łańcuchu wartości, co wynika z jego sieciowego i współzależnego charakteru.

Mocne strony sektora

Do głównych atutów sektora należy zdolność przedsiębiorstw do identyfikowania ryzyk społecznych, pracowniczych i kontraktowych oraz ich powiązanie z procesami biznesowymi. Sektor dobrze rozpoznaje te aspekty RBC, które są najbliższe jego codziennej działalności operacyjnej, a przedsiębiorstwa częściej niż w innych sektorach łączą odpowiedzialne prowadzenie działalności z prawami człowieka, etyką biznesu oraz relacjami z dostawcami i podwykonawcami. W efekcie RBC jest postrzegane nie tylko jako kwestia wizerunkowa, lecz także jako element zarządzania relacjami w łańcuchu wartości.

Główne wyzwania sektora

Kluczowymi wyzwaniami sektora pozostają przełożenie standardów RBC na codzienną praktykę operacyjną oraz zwiększenie przejrzystości łańcucha wartości. Przedsiębiorstwa wskazują przede wszystkim na trudności w dostępie do danych od partnerów biznesowych oraz niewystarczający wpływ na podmioty w łańcuchu dostaw, co utrudnia skuteczne zarządzanie ryzykiem. W efekcie sektor wymaga rozwoju praktycznych narzędzi oceny ryzyka, bardziej spójnych standardów oraz wsparcia w budowaniu kompetencji umożliwiających systemowe wdrażanie zasad RBC.

PODSUMOWANIE I REKOMENDACJE

Sektor transportu, logistyki i infrastruktury można ocenić jako relatywnie dojrzały na poziomie rozumienia materialnego ryzyka RBC, ale nadal średnio zaawansowany na poziomie ich systemowego i operacyjnego wdrażania. Kluczowe są narzędzia oceny ryzyka RBC, standardy dla dostawców, prostszy monitoring efektów oraz lepsze przełożenie wymagań na codzienną praktykę operacyjną.

A.4.

Sektor chemiczno-farmaceutyczno-kosmetyczny

PROFIL SEKTORA W BADANIU

Przedsiębiorstwa	W próbie	W sektorze			
		Powyżej 1000 pracowników	Notowane na GPW	Prowadzące działalność poza Polską	Przynależne do międzynarodowych grup kapitałowych
Liczba	26	2	4	22	7
Odsetek	8,6%	7,7%	15,4%	84,6%	26,9%

KLUCZOWE WSKAŹNIKI DLA SEKTORA NA TLE OGÓŁU PRZEDSIĘBIORSTW W PRÓBIE (302 PRZEDSIĘBIORSTWA)

81%

przedsiębiorstw sektora zna Wytyczne OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych
(Odsetek w próbie: 74%)

81%

przedsiębiorstw posiada polityki lub systemy zarządzania odnoszące się do poszanowania praw człowieka
(Odsetek w próbie: 56%)

81%

przedsiębiorstw deklaruje, że zna Wytyczne OECD dotyczące należytej staranności w odpowiedzialnym prowadzeniu działalności biznesowej
(Odsetek w próbie: 72%)

73%

przedsiębiorstw wdrożyło polityki lub systemy zarządzania odnoszące się do środowiska i zmian klimatu
(Odsetek w próbie: 57%)

76%

przedsiębiorstw zna Wytyczne ONZ dotyczące biznesu i praw człowieka
(Odsetek w próbie: 54%)

42%

przedsiębiorstw przyjęło polityki lub systemy zarządzania odnoszące się do warunków pracy i praw pracowniczych
(Odsetek w próbie: 65%)

73%

przedsiębiorstw identyfikuje ryzyka negatywnego oddziaływania swojej działalności
(Odsetek w próbie: 80%)

73%

przedsiębiorstw określa oczekiwania w zakresie RBC wobec partnerów biznesowych w umowach
(Odsetek w próbie: 64%)

73%

przedsiębiorstw ocenia ryzyka negatywnego oddziaływania
(Odsetek w próbie: 80%)

58%

przedsiębiorstw wskazuje organizacje międzynarodowe jako źródło informacji o RBC
(Odsetek w próbie: 34%)

CO WYRÓŻNIA SEKTOR?

Sektor chemiczno-farmaceutyczno-kosmetyczny cechuje się znacznym umiędzynarodowieniem oraz silnym osadzeniem odpowiedzialnego prowadzenia działalności biznesowej w obszarach o wysokiej wrażliwości regulacyjnej, zdrowotnej i środowiskowej. Na tle całej próby przedsiębiorstwa sektora częściej deklarują znajomość międzynarodowych standardów, zwłaszcza Wytycznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka, oraz częściej wskazują organizacje międzynarodowe jako źródło informacji o RBC. Jednocześnie sektor ma profil nierównomierny: relatywnie rozwinięte są polityki i formalne oczekiwania wobec partnerów biznesowych, natomiast słabsze pozostają niektóre elementy operacyjnego wdrażania należytej staranności. Specyfika sektora wynika z dużego znaczenia bezpieczeństwa produktów, wpływu na zdrowie i środowisko oraz presji zgodności regulacyjnej.

Mocne strony sektora

Do głównych atutów sektora należy ponadprzeciętna znajomość standardów RBC oraz wysoki poziom formalizacji polityk w obszarze praw człowieka oraz środowiska i zmian klimatu. Przedsiębiorstwa sektora częściej niż przeciętnie wdrażają rozwiązania odnoszące się do tych zagadnień, co potwierdza stosunkowo wysoki poziom uporządkowania podejścia do odpowiedzialności w kluczowych dla branży obszarach. Mocną stroną jest także częste korzystanie z wewnętrznych i zewnętrznych szkoleń oraz wsparcia instytucjonalnego. Na uwagę zasługuje ponadto znaczna otwartość na wiedzę ekspercką i instytucjonalną. Przedsiębiorstwa sektora częściej niż przeciętnie wskazują organizacje międzynarodowe jako źródło informacji o RBC, a także częściej określają oczekiwania wobec partnerów biznesowych w umowach. Wskazuje to na relatywnie wysoki poziom uporządkowania formalnego oraz większą gotowość do osadzania wymagań RBC w relacjach biznesowych.

Główne wyzwania sektora

Najważniejszą słabością sektora jest luka między znajomością standardów i formalizacją polityk a słabszym zaawansowaniem praktycznych elementów należytej staranności. Przedsiębiorstwa sektora rzadziej niż przeciętnie identyfikują i oceniają ryzyka negatywnego oddziaływania swojej działalności. Ograniczona pozostaje również skala publikowania informacji o działaniach RBC oraz angażowania interesariuszy zewnętrznych. Może to wynikać z niepełnego, zawężonego rozumienia należytej staranności. Dane wskazują, że sektor postrzega ją przede wszystkim jako monitoring, kontrolę i zgodność, a zbyt rzadko jako proces obejmujący także zapobieganie, ograniczanie skutków oraz działania naprawcze. Do istotnych luk należy także relatywnie słabsze rozwinięcie polityk dotyczących warunków pracy i praw pracowniczych. Na poziomie operacyjnym największe trudności dotyczą wpływu na partnerów w łańcuchu dostaw, identyfikowania ryzyk społecznych i środowiskowych oraz przełożenia ogólnych wytycznych na codzienną praktykę przedsiębiorstwa.

PODSUMOWANIE I REKOMENDACJE

Sektor chemiczno-farmaceutyczno-kosmetyczny należy ocenić jako relatywnie zaawansowany pod względem znajomości standardów RBC oraz formalizacji polityk w obszarach kluczowych dla jego profilu ryzyk. Zaawansowanie to ma jednak charakter nierównomierny, ponieważ mocniejsza jest warstwa polityk i formalnych wymagań niż praktyczne wdrażanie należytej staranności. Dalszy rozwój sektora powinien koncentrować się na silniejszym włączeniu kwestii pracowniczych do systemów zarządzania RBC, tak aby rozwój polityk sektorowych był bardziej spójny. Istotnym kierunkiem wsparcia dla sektora byłoby rozwijanie bardziej wyspecjalizowanych, sektorowo dopasowanych rozwiązań wdrożeniowych, w szczególności szkoleń dla działów zakupów i kadry zarządzającej, branżowych dobrych praktyk oraz narzędzi analizy ryzyk. W przypadku tego sektora szczególnie istotne wydaje się więc nie tyle dalsze podnoszenie ogólnej świadomości RBC, ile tworzenie rozwiązań, które pomogą przełożyć stosunkowo wysoką znajomość standardów na bardziej konsekwentne działania operacyjne.

PROFIL SEKTORA W BADANIU

Przedsiębiorstwa	W próbie	W sektorze			
		Powyżej 1000 pracowników	Notowane na GPW	Prowadzące działalność poza Polską	Przynależne do międzynarodowych grup kapitałowych
Liczba	24	6	4	22	13
Odsetek	8%	25%	16,7%	91,7%	54,2%

KLUCZOWE WSKAŹNIKI DLA SEKTORA NA TLE OGÓŁU PRZEDSIĘBIORSTW W PRÓBIE (302 PRZEDSIĘBIORSTWA)

88%

przedsiębiorstw sektora zna Wytyczne OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych
(Odsetek w próbie: 74%)

96%

przedsiębiorstw podejmuje działania zapobiegające ryzykom negatywnego oddziaływania
(Odsetek w próbie: 80%)

75%

przedsiębiorstw deklaruje znajomość Wytycznych OECD dotyczących należytej staranności w odpowiedzialnym prowadzeniu działalności biznesowej
(Odsetek w próbie: 72%)

96%

przedsiębiorstw prowadzi działania naprawcze po wystąpieniu negatywnego oddziaływania
(Odsetek w próbie: 78%)

46%

przedsiębiorstw zna Wytyczne ONZ dotyczące biznesu i praw człowieka
(Odsetek w próbie: 54%)

71%

przedsiębiorstw angażuje interesariuszy zewnętrznych w działania RBC
(Odsetek w próbie: 66%)

96%

przedsiębiorstw identyfikuje ryzyka negatywnego oddziaływania swojej działalności
(Odsetek w próbie: 80%)

88%

przedsiębiorstw określa oczekiwania w zakresie RBC wobec partnerów biznesowych w umowach
(Odsetek w próbie: 64%)

96%

przedsiębiorstw ocenia ryzyka negatywnego oddziaływania
(Odsetek w próbie: 80%)

25%

przedsiębiorstw posiada wyodrębnioną funkcję lub dział odpowiedzialny za RBC
(Odsetek w próbie: 30%)

CO WYRÓŻNIA SEKTOR?

Sektor tekstylny-odzieżowy i obuwniczy wyróżnia się wysokim poziomem umiędzynarodowienia oraz funkcjonowaniem w złożonych, wielopoziomowych łańcuchach dostaw. Powoduje to, że ryzyka odpowiedzialnego prowadzenia działalności biznesowej koncentrują się przede wszystkim w relacjach z dostawcami, podwykonawcami i partnerami biznesowymi, często poza granicami Polski. Na tle innych branż sektor ten cechuje się także większą aktywnością w zakresie komunikacji i angażowania interesariuszy oraz wysoką oceną znajomości standardów odpowiedzialnego biznesu wśród partnerów biznesowych. Jednocześnie przedsiębiorstwa sektora częściej formułują oczekiwania w zakresie RBC wobec partnerów biznesowych przede wszystkim w umowach, politykach zakupowych oraz kodeksach postępowania.

Mocne strony sektora

Do najważniejszych atutów sektora należy relatywnie wysoki poziom świadomości odpowiedzialnego prowadzenia działalności biznesowej. Świadomość ta ma jednak wyraźnie określony profil, ponieważ przedsiębiorstwa najczęściej utożsamiają RBC z przestrzeganiem przepisów prawa międzynarodowego, co odzwierciedla ich funkcjonowanie w globalnym otoczeniu regulacyjnym. Badane podmioty wykazują wysoką znajomość Wytycznych OECD. Mocną stroną sektora jest również aktywne podejście do pozyskiwania wiedzy na temat RBC. Oprócz źródeł internetowych szczególne znaczenie mają szkolenia wewnętrzne. Przedsiębiorstwa najczęściej wskazują KPK OECD jako instytucję, która powinna stanowić źródło informacji w tym obszarze, a wysoki poziom znajomości samego KPK OECD i form jego działalności potwierdza stosunkowo dobrą orientację sektora w dostępnych źródłach wsparcia. W obszarze zarządzania istotnym atutem sektora jest częstsze posiadanie polityk i systemów zarządzania odnoszących się do warunków pracy i praw pracowniczych oraz odpowiedzialnego łańcucha dostaw. Wskazuje to na koncentrację działań w obszarach najbardziej istotnych z punktu widzenia profilu ryzyk branży. Jednocześnie przedsiębiorstwa sektora relatywnie często korzystają z dostępnych form wsparcia w zakresie RBC, a za najważniejsze działanie wewnętrzne sprzyjające wzrostowi świadomości zasad odpowiedzialnego biznesu uznają monitorowanie regulacji prawnych.

Główne wyzwania sektora

Pomimo stosunkowo wysokiego poziomu świadomości RBC sektor mierzy się z istotnymi trudnościami w praktycznym wdrażaniu należytej staranności. Przedsiębiorstwa wskazują problemy w niemal wszystkich analizowanych obszarach tego procesu. Największe wyzwania dotyczą zarządzania łańcuchem dostaw, w tym ograniczonego wpływu na partnerów biznesowych, trudności w monitorowaniu ich działań oraz ograniczonego dostępu do danych odnoszących się do ryzyk społecznych i środowiskowych. Istotną barierą pozostaje także przełożenie ogólnych wytycznych na konkretne rozwiązania organizacyjne i operacyjne. Dodatkowo sektor dostrzega szereg barier zewnętrznych, w szczególności złożoność regulacji, niewystarczające zaangażowanie kontrahentów oraz niewystarczające wsparcie instytucjonalne. Przedsiębiorstwa wskazują zarazem na potrzebę bardziej praktycznych narzędzi wdrożeniowych, zwłaszcza uniwersalnych i intuicyjnych rozwiązań oraz wzorów dokumentów, które ułatwiałyby implementację zasad należytej staranności. Do istotnych luk należy także relatywnie słabsza znajomość Wytycznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka, niższy poziom rozwoju polityk dotyczących środowiska i zmian klimatu oraz przeciwdziałania przekupstwu i innym formom korupcji, a także utrzymujące się rozproszenie odpowiedzialności za RBC w strukturach organizacyjnych przedsiębiorstw.

PODSUMOWANIE I REKOMENDACJE

Na tle innych sektorów gospodarki sektor tekstylny-odzieżowy i obuwniczy należy ocenić jako relatywnie zaawansowany pod względem świadomości oraz formalizacji działań w zakresie odpowiedzialnego prowadzenia działalności biznesowej. Jednocześnie pozostaje on jednym z bardziej wymagających sektorów pod względem operacyjnego wdrażania należytej staranności, co wynika przede wszystkim ze specyfiki globalnych łańcuchów dostaw. Istotnym czynnikiem wspierającym dalszy rozwój sektora byłoby upowszechnienie bardziej praktycznych i ustandaryzowanych rozwiązań wdrożeniowych, w tym narzędzi i wzorów dokumentów, ułatwiających przedsiębiorstwom przekładanie ogólnych wytycznych na konkretne działania.

PROFIL SEKTORA W BADANIU

Przedsiębiorstwa	W próbie	W sektorze			
		Powyżej 1000 pracowników	Notowane na GPW	Prowadzące działalność poza Polską	Przynależne do międzynarodowych grup kapitałowych
Liczba	35	0	6	4	0
Odsetek	12%	0	17,1%	11,4%	0

KLUCZOWE WSKAŹNIKI DLA SEKTORA NA TLE OGÓŁU PRZEDSIĘBIORSTW W PRÓBIE (302 PRZEDSIĘBIORSTWA)

91%

przedsiębiorstw sektora traktuje znajomość zasad RBC dla prowadzenia biznesu jako istotną
(Odsetek w próbie: 94%)

43%

przedsiębiorstw przyjęło polityki dotyczące poszanowania praw człowieka
(Odsetek w próbie: 56%)

71%

przedsiębiorstw posiada polityki w zakresie praw pracowniczych
(Odsetek w próbie: 65%)

49%

przedsiębiorstw nie prowadzi działań naprawczych po wystąpieniu negatywnego oddziaływania działalności
(Odsetek w próbie: 22%)

49%

przedsiębiorstw wdrożyło polityki środowiskowe i klimatyczne
(Odsetek w próbie: 57%)

63%

przedsiębiorstw wskazuje brak dostępu do danych od kontrahentów i partnerów biznesowych w łańcuchu wartości
(Odsetek w próbie: 50%)

46%

przedsiębiorstw nie prowadzi identyfikacji ryzyk związanych z negatywnym oddziaływaniem na poszczególne grupy interesariuszy oraz nie ocenia ich
(Odsetek w próbie: 20%)

60%

respondentów wskazało na szkolenia dla zarządu i kadry kierowniczej jako pomocne w skutecznym wdrażaniu RBC
(Odsetek w próbie: 52%)

46%

przedsiębiorstw nie wdraża działań zapobiegających pojawieniu się ryzyk
(Odsetek w próbie: 20%)

43%

respondentów nie wie, czym jest KPK OECD
(Odsetek w próbie: 22%)

37%

przedsiębiorstw angażuje interesariuszy w działania związane z RBC
(Odsetek w próbie: 66%)

CO WYRÓŻNIA SEKTOR?

Sektor budowlany ze względu na swoją strukturę zatrudnienia oraz rodzaj pracy jest bardzo wrażliwy na kwestie praw człowieka. Wyniki badań wskazują obszary, które wymagają dalszej uwagi i działań wzmacniających podejście do systemu zarządzania i uwzględniania w nim wpływów społecznych i środowiskowych. O ile sama znajomość tego, czym jest RBC, jest dość duża, a sektor dostrzega wagę znajomości tego pojęcia, o tyle na poziomie operacyjnym, zwłaszcza w kontekście znajomości dokumentów czy posiadania polityk organizujących ramy odniesienia do integracji odpowiedzialnej działalności biznesowej z istotą prowadzonej działalności, odsetek odpowiedzi jest niższy niż w całej badanej grupie.

Przedsiębiorstwa nie mają jeszcze uporządkowanych procesów związanych z zarządzaniem ryzykiem czy angażowaniem interesariuszy w procesy służące odpowiedzialnemu prowadzeniu działalności. Dostrzegają problem z dostępnością danych w łańcuchu wartości i wykazują relatywnie pasywną postawę wobec angażowania interesariuszy.

Mocne strony sektora

Sektor ma świadomość tego, że odpowiedzialne prowadzenie biznesu jest istotne, jednocześnie w wielu obszarach dostrzega luki, które wymagają konkretnych działań.

Część badanych podmiotów wprowadza zapisy dotyczące RBC do polityk czy umów, co pokazuje wagę tematyki dla zarządzania relacjami z dostawcami.

Główne wyzwania sektora

Jak pokazały badania, RBC nie jest traktowane jako codzienna praktyka, a raczej jako aktywność pojawiająca się w szczególnych okolicznościach.

Wyzwaniem jest sam termin należyta staranność, który dla części podmiotów wciąż jest nie do końca jasny. Nieznajomość zagadnienia przekłada się na sposób jego wdrożenia i zarządzania nim. Potwierdza to też relatywnie niski odsetek znajomości procesów wśród kadry zarządzającej, której, zgodnie z wynikami, potrzebne są działania edukacyjne wspierające rozumienie RBC.

Dużym wyzwaniem pozostają ponadto kwestie związane z zarządzaniem relacjami z dostawcami. Dotyczy to zarówno samej świadomości wpływu mogącego przynieść negatywne konsekwencje dla ludzi i środowiska, jak i samego procesu zbierania danych. Sektor potrzebuje praktycznych rozwiązań służących prowadzeniu skutecznego procesu zarządzania ryzykiem, jak również wzmocnienia na poziomie ładu dokumentacyjnego, który wyznaczał będzie strukturę prowadzonych aktywności.

PODSUMOWANIE I REKOMENDACJE

Sektor budowlany pozostaje w fazie rozwijania świadomości oraz praktyki służącej zarządzaniu negatywnymi wpływami społecznymi i środowiskowymi. Ze względu na swoją specyfikę mniej uwagi poświęca na wymiar relacyjny, a to oznaczać może dodatkowe ryzyka społeczne i środowiskowe. W związku z tym uwaga skupiona powinna być na wzmocnieniu wiedzy oraz praktycznych narzędziach prowadzenia procesu należytej staranności.

PROFIL SEKTORA W BADANIU

Przedsiębiorstwa	W próbie	W sektorze			
		Powyżej 1000 pracowników	Notowane na GPW	Prowadzące działalność poza Polską	Przynależne do międzynarodowych grup kapitałowych
Liczba	22	6	6	16	13
Odsetek	7%	27,3%	27,3%	72,7%	59,1%

KLUCZOWE WSKAŹNIKI DLA SEKTORA NA TLE OGÓŁU PRZEDSIĘBIORSTW W PRÓBIE (302 PRZEDSIĘBIORSTWA)

95%

przedsiębiorstw sektora zna Krajowy Punkt Kontaktowy OECD
(Odsetek w próbie: 78%)

55%

przedsiębiorstw korzystało ze wsparcia w zakresie RBC
(Odsetek w próbie: 51%)

91%

przedsiębiorstw identyfikuje ryzyko negatywnego oddziaływania swojej działalności
(Odsetek w próbie: 90%)

88%

przedsiębiorstw prowadzi działania naprawcze
(Odsetek w próbie: 78%)

90%

przedsiębiorstw wyznaczyło osobę lub jednostkę odpowiedzialną za realizację zasad RBC
(Odsetek w próbie: 86%)

100%

przedsiębiorstw wskazuje, że działalność na rynkach zagranicznych wpływa na działania w zakresie RBC
(Odsetek w próbie: 97%)

100%

dla tylu przedsiębiorstw szkolenie i budowanie świadomości stanowią największe wyzwanie we wdrażaniu *due diligence*
(Odsetek w próbie: 97%)

71%

przedsiębiorstw przyznaje, że trudności w przełożeniu ogólnych wytycznych na codzienną praktykę są jednym z głównych problemów we wdrażaniu zasad RBC oraz *due diligence*
(Odsetek w próbie: 57%)

68%

w opinii tylu przedsiębiorstw monitorowanie regulacji prawnych wpływa na wzrost świadomości zasad RBC w przedsiębiorstwie
(Odsetek w próbie: 59%)

77%

przedsiębiorstw wskazuje, że barierą zewnętrzną we wdrażaniu RBC jest brak zainteresowania klientów
(Odsetek w próbie: 67%)

CO WYRÓŻNIA SEKTOR?

Na tle ogólnych wyników sektor finansowy charakteryzuje się relatywnie wysokim poziomem deklaratywnej świadomości znaczenia zasad odpowiedzialnego prowadzenia działalności (RBC). Jednocześnie częściej niż w innych sektorach wskazywane są działania związane z ich wdrażaniem, w szczególności w obszarach identyfikacji i oceny ryzyka oraz podejmowania działań zapobiegawczych i naprawczych. Równolegle przedsiębiorstwa sygnalizują utrzymujące się bariery wdrożeniowe, przede wszystkim związane z operacjonalizacją ogólnych wytycznych i ich skutecznym przełożeniem na codzienne procesy biznesowe.

Mocne strony sektora

Przedsiębiorstwa z sektora finansowego wyróżniają się wysokim poziomem kompetencji kadry kierowniczej w zakresie znajomości i stosowania kluczowych międzynarodowych standardów odpowiedzialnego prowadzenia działalności, w tym Wytycznych OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych, Wytycznych OECD dotyczących należytej staranności w odpowiedzialnym prowadzeniu działalności biznesowej oraz Wytycznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka.

Główne wyzwania sektora

Najistotniejszym wyzwaniem dla sektora w obszarze odpowiedzialnego prowadzenia działalności (RBC) pozostaje skuteczna operacjonalizacja ogólnych wytycznych oraz ich konsekwentne wdrażanie w codziennych procesach przedsiębiorstw. Podmioty wskazują na niski poziom zaangażowania klientów i kontrahentów, co stanowi istotną barierę zewnętrzną ograniczającą efektywność implementacji tych zasad. Dodatkowym czynnikiem utrudniającym jest brak jednoznacznych i przejrzystych reguł współpracy między uczestnikami rynku, co zwiększa złożoność ich praktycznego stosowania.

PODSUMOWANIE I REKOMENDACJE

Sektor finansowy, choć oceniany lepiej niż inne sektory w zakresie RBC, nie jest wolny od wyzwań. Przedsiębiorstwa wskazują, że skuteczne wdrażanie zasad należytej staranności nadal stanowi dla nich istotną trudność, a rzeczywisty wpływ tego procesu zależy od konsekwencji w przekładaniu deklaracji na praktykę, zwłaszcza w obliczu rosnących wymogów regulacyjnych.

PROFIL SEKTORA W BADANIU

Przedsiębiorstwa	W próbie	W sektorze			
		Powyżej 1000 pracowników	Notowane na GPW	Prowadzące działalność poza Polską	Przynależne do międzynarodowych grup kapitałowych
Liczba	18	5	4	13	5
Odsetek	5,9%	27,7%	22,2%	72,2%	27,8%

KLUCZOWE WSKAŹNIKI DLA SEKTORA NA TLE OGÓŁU PRZEDSIĘBIORSTW W PRÓBIE (302 PRZEDSIĘBIORSTWA)

78%

przedsiębiorstw sektora uznało, że odpowiedzialne prowadzenie działalności biznesowej (RBC) dotyczy uwzględniania aspektów społecznych w działalności przedsiębiorstwa
(Odsetek w próbie: 58%)

39%

przedsiębiorstw regularnie identyfikuje ryzyka swojego negatywnego oddziaływania
(Odsetek w próbie: 59%)

36%

przedsiębiorstw zna Wytyczne ONZ dotyczące biznesu i praw człowieka
(Odsetek w próbie: 54%)

39%

przedsiębiorstw regularnie prowadzi działania naprawcze po wystąpieniu negatywnego oddziaływania swojej działalności
(Odsetek w próbie: 58%)

28%

przedsiębiorstw deklaruje dobrą znajomość pojęcia należytej staranności
(Odsetek w próbie: 45%)

39%

przedsiębiorstw systematycznie publikuje informacje o podejmowanych działaniach w zakresie RBC
(Odsetek w próbie: 56%)

6%

przedsiębiorstw czerpie wiedzę na temat RBC korzystając ze wsparcia doradców zewnętrznych
(Odsetek w próbie: 19%)

28%

przedsiębiorstw regularnie angażuje interesariuszy zewnętrznych w działania związane z RBC
(Odsetek w próbie: 45%)

78%

przedsiębiorstw posiada polityki i systemy zarządzania kwestiami pracowniczymi
(Odsetek w próbie: 65%)

78%

przedsiębiorstw uznaje brak zachęt ze strony państwa lub regulatora za barierę zewnętrzną utrudniającą wdrażanie RBC
(Odsetek w próbie: 57%)

CO WYRÓŻNIA SEKTOR?

Sektor ICT w największym stopniu ujmuje RBC jako uwzględnianie aspektów społecznych w działalności przedsiębiorstwa, choć zarazem relatywnie najrzadziej interpretuje tę koncepcję w kategoriach poszanowania praw pracowników (pomimo stosunkowo najczęstszego posiadania polityk i systemów zarządzania tymi kwestiami) czy dbania o społeczności lokalne. Na brak odpowiedniej świadomości w tym sektorze z pewnością ma wpływ dosyć niska znajomość Wytycznych ONZ, a także wytycznych OECD. Ale sektor ICT generalnie bardzo nisko ocenia znajomość tych dokumentów wśród biznesu w Polsce. Przedsiębiorstwa w sektorze relatywnie słabo znają także pojęcie należytej staranności oraz etapy tego procesu. Mimo że przedsiębiorstwa z sektora ICT na ogół kojarzą nazwę KPK OECD, większość z nich nie zna zakresu jego faktycznej działalności.

Do głównych barier wdrażania należytej staranności stosunkowo najczęściej sektor ICT zalicza brak wpływu na przedsiębiorstwa w łańcuchu wartości oraz brak kompetencji do zarządzania ryzykiem. Z kolei jako najistotniejszą barierę zewnętrzną wdrażania RBC sektor wskazuje brak zachęt ze strony państwa do wdrażania tych zasad, a generalnie jedynie takiego wsparcia w zakresie RBC oczekiwała. Być może wynika to z faktu, że sektor ICT jako główne źródło informacji na temat RBC najczęściej wymienia administrację publiczną, zdecydowanie odmawiając tej roli np. branżowym mediom.

Mocne strony sektora

Sektor ICT najczęściej posiada polityki i systemy zarządzania kwestiami pracowniczymi, co stanowi silny fundament i dobry punkty wyjścia dla RBC.

Główne wyzwania sektora

Mimo niskiego poziomu wiedzy w zakresie RBC, sektor ICT generalnie nie edukuje się w tym obszarze, nie korzysta ze wsparcia i nie oczekuje go (poza szkoleniami dla pracowników oraz zachętami ze strony instytucji publicznych). Niski poziom wiedzy przekłada się na relatywnie niski poziom wdrożenia polityk i systemów zarządzania RBC a przede wszystkim dużo rzadsze niż przeciętne zarządzanie ryzykami w tym obszarze. Konsekwentnie niskie są oczekiwania sektora ICT w zakresie RBC wobec partnerów biznesowych. Przedsiębiorstwa ICT są relatywnie rzadko skłonne do transparentności w zakresie RBC, także do angażowania w tym kontekście interesariuszy. Generalnie zarządzają one kwestiami RBC w sposób nieskoordynowany.

Sektor ICT wsparcia we wdrażaniu RBC oczekuje generalnie tylko od instytucji publicznych.

PODSUMOWANIE I REKOMENDACJE

Sektor ICT cechuje relatywnie niski poziom wiedzy w zakresie RBC (tak dokumentów, jak i samej koncepcji), jak też generalnie niechęć do jej pogłębiania i korzystania ze wsparcia w tym zakresie (poza publicznym). Brak wiedzy przekłada się na relatywnie niski poziom wdrożenia koncepcji (na poziomie koordynacji, polityk, systemów zarządzania, w tym ryzykiem), konsekwentnie jeszcze niższy w łańcuchu wartości.

Kluczowe dla sektora ICT są zatem edukacja i budowanie jego kompetencji w zakresie RBC, realizowane przy oczekiwaniu przez przedsiębiorstwa ICT wsparciu ze strony instytucji publicznych.

PROFIL SEKTORA W BADANIU

Przedsiębiorstwa	W próbie	W sektorze			
		Powyżej 1000 pracowników	Notowane na GPW	Prowadzące działalność poza Polską	Przynależne do międzynarodowych grup kapitałowych
Liczba	10	1	1	1	0
Odsetek	3%	10%	10%	10%	0%

KLUCZOWE WSKAŹNIKI DLA SEKTORA NA TLE OGÓŁU PRZEDSIĘBIORSTW W PRÓBIE (302 PRZEDSIĘBIORSTWA)

50%

przedsiębiorstw sektora uznaje zasady RBC za ważne dla prowadzenia biznesu (Odsetek w próbie: 94%)

70%

respondentów nie korzysta z doradztwa i szkoleń w zakresie RBC (Odsetek w próbie: 49%)

44%

przedsiębiorstw deklaruje znajomość Wytycznych OECD dotyczących należytej staranności w odpowiedzialnym prowadzeniu działalności biznesowej (Odsetek w próbie: 72%)

90%

przedsiębiorstw rozumie odpowiedzialność za skutki swojej działalności wąsko-operacyjnie, a nie systemowo (Odsetek w próbie: 60%)

60%

przedsiębiorstw posiada formalne rozwiązania RBC w zakresie praw człowieka i środowiska / klimatu (Odsetek w próbie: 56%)

43%

przedsiębiorstw wskazuje, że problemem przy wdrażaniu należytej staranności jest brak kompetencji do prowadzenia analizy ryzyka w zakresie RBC (Odsetek w próbie: 40%)

50%

przedsiębiorstw podejmuje systematyczne działania RBC (w tym monitoring) (Odsetek w próbie: 70%)

60%

przedsiębiorstw czerpie wiedzę na temat RBC z Internetu, wskazując na brak systematycznej edukacji w tym zakresie (Odsetek w próbie: 34%)

50%

przedsiębiorstw nie ma oczekiwań wobec partnerów biznesowych odnośnie standardów RBC (Odsetek w próbie: 10%)

50%

przedsiębiorstw nie słyszało o Krajowym Punkcie Kontaktowym OECD (Odsetek w próbie: 22%)

CO WYRÓŻNIA SEKTOR?

Sektor hotelarstwa i gastronomii należy do najmniej zaawansowanych w zakresie RBC – zarówno pod względem świadomości, jak i wdrożeń. Na ten obraz składają się m.in. niski poziom znajomości standardów międzynarodowych (ok. 40%) oraz ograniczone postrzeganie ich znaczenia (50%). Charakterystyczna jest także słaba formalizacja działań i brak systemowego podejścia – połowa przedsiębiorstw nie prowadzi działań RBC, nie angażuje interesariuszy ani nie ma przypisanej odpowiedzialności. Sektor wyróżnia się również niskim poziomem korzystania ze wsparcia (ok. 30%) oraz istotnymi lukami w procesach *due diligence* i zarządzaniu łańcuchem dostaw, co powoduje, że w wielu obszarach osiąga najniższe wyniki w badaniu.

Mocne strony sektora

Sektor hotelarstwa i gastronomii pomimo niskiej ogólnej dojrzałości w zakresie RBC posiada widoczne mocne strony. Przede wszystkim część przedsiębiorstw wdraża działania w kluczowych obszarach operacyjnych, takich jak środowisko, prawa człowieka, czy warunki pracy (ok. 50–60%). Jednocześnie wszystkie przedsiębiorstwa identyfikują ryzyka, a większość prowadzi ich monitoring, co oznacza, że podstawowe elementy *due diligence* są już obecne w praktyce. Dodatkowo połowa uczestniczących w badaniu przedsiębiorstw realizuje działania RBC, co wskazuje na istniejącą bazę do dalszego rozwoju. O otwartości sektora na podnoszenie kompetencji świadczą wysoka deklarowana potrzeba szkoleń.

Główne wyzwania sektora

Główne wyzwania sektora hotelarstwa i gastronomii wynikają przede wszystkim z niskiej świadomości oraz ograniczonej znajomości standardów RBC. Tylko połowa respondentów uznaje ich znaczenie, a znajomość wytycznych międzynarodowych wynosi 40%. Istotną barierą jest brak formalizacji i struktur organizacyjnych – połowa przedsiębiorstw nie prowadzi działań RBC i nie ma przypisanej odpowiedzialności. Procesy *due diligence* są fragmentaryczne, koncentrując się głównie na identyfikacji ryzyk, przy słabszym uwzględnieniu działań naprawczych, czy komunikacji. Problematyczne pozostaje również zarządzanie łańcuchem dostaw. Połowa badanych przedsiębiorstw nie stawia wymagań partnerom, a trudności w dostępie do danych i wpływie na kontrahentów są powszechne. Sektor cechuje też niski poziom korzystania ze wsparcia oraz bariery zewnętrzne, takie jak brak presji ze strony rynku i ograniczone zachęty instytucjonalne – co utrudnia szersze wdrażanie zasad odpowiedzialnego biznesu.

PODSUMOWANIE I REKOMENDACJE

Rekomendacje dla hotelarstwa i gastronomii koncentrują się na wzmocnieniu wiedzy i kompetencji w zakresie RBC poprzez szkolenia oraz na wprowadzeniu bardziej uporządkowanego podejścia organizacyjnego, w tym wyznaczeniu odpowiedzialności i podstawowych procedur. Istotne jest także rozwijanie pełnych procesów należytej staranności, szczególnie w relacjach z dostawcami, oraz zwiększenie korzystania z dostępnego wsparcia i narzędzi. Dodatkowo ważnym jest wzmocnienie roli zarządu i kultury organizacyjnej jako kluczowych czynników zmian. W dłuższej perspektywie sektor powinien wykorzystywać działania RBC jako narzędzie budowania przewagi konkurencyjnej i zaufania klientów.

Załącznik B

Kwestionariusz ankiety

Należyta staranność
i standardy odpowiedzialnego biznesu
w perspektywie dużych przedsiębiorstw w Polsce

Pytania do problemu szczegółowego 1

W jakim stopniu przedsiębiorstwa w Polsce znają standardy odpowiedzialnego biznesu?

1. Czego Pana/Pani zdaniem dotyczy pojęcie „odpowiedzialnego prowadzenia działalności biznesowej” w skrócie określane jako RBC (ang. *responsible business conduct*)?

(można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź)

- a) uwzględniania aspektów środowiskowych w działalności przedsiębiorstwa
- b) uwzględniania aspektów społecznych w działalności przedsiębiorstwa
- c) przestrzegania przepisów prawa krajowego
- d) przestrzegania przepisów prawa międzynarodowego
- e) postępowania zgodnie z etyką biznesu
- f) zapobiegania naruszeniom praw człowieka
- g) poszanowania praw pracowników
- h) dbania o społeczność lokalną
- i) troski o interesariuszy przedsiębiorstwa
- j) dbania o interesy konsumentów (w tym klientów i użytkowników końcowych)
- k) ustalania zasad współpracy z dostawcami i podwykonawcami
- l) podejmowania działań na rzecz zrównoważonego rozwoju
- m) inne (jakie?)
- n) nie wiem

2. Jak istotna Pana/Pani zdaniem, jest znajomość zasad RBC dla prowadzenia biznesu?

- 1. zdecydowanie nieistotna
- 2. nieistotna
- 3. istotna
- 4. zdecydowanie istotna
- 5. trudno powiedzieć

3. W jakim stopniu w Pani/Pana ocenie kadra kierownicza w przedsiębiorstwie jest zaznajomiona z następującymi dokumentami?

Prosimy zaznaczyć odpowiedź zgodnie z poniższą skalą: 1 = zdecydowanie nie zna, 2 = nie zna, 3 = zna, 4 = zdecydowanie zna, 0 = trudno powiedzieć / nie wiem

Lp.	Tytuł	1	2	3	4	0
1.	Wytyczne OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych					
2.	Wytyczne OECD dotyczące należytej staranności w odpowiedzialnym prowadzeniu działalności biznesowej					
3.	Wytyczne ONZ dotyczące biznesu i praw człowieka					

4. Jak ogólnie ocenia Pan/Pani poziom znajomości Wytycznych OECD oraz Wytycznych ONZ wśród przedsiębiorstw w Polsce, które pozostają w relacjach biznesowych z Państwa przedsiębiorstwem?

- 1 - Zdecydowanie nie znają tych wytycznych
- 2 - Raczej nie znają
- 3 - Znają w ograniczonym zakresie
- 4 - Raczej znają
- 5 - Zdecydowanie znają i stosują
- 0 - Nie wiem / trudno ocenić (nie mam wiedzy o tym, jak wygląda to u partnerów biznesowych)

5. Z jakich źródeł czerpie Pan/Pani wiedzę na temat odpowiedzialnego prowadzenia działalności biznesowej (RBC)? (można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź)

- a) szkolenia wewnętrzne
- b) szkolenia zewnętrzne
- c) wsparcie doradców zewnętrznych
- d) media branżowe
- e) internet
- f) organizacje pozarządowe
- g) organizacje branżowe
- h) instytucje publiczne (jakie?)
- i) ustawodawstwo krajowe / unijne

- j) inne (jakie?)
- k) z żadnych
- l) nie mam wiedzy na ten temat

6. Które instytucje lub organizacje powinny stanowić źródła informacji na temat odpowiedzialnego prowadzenia działalności biznesowej (RBC)? (można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź)

- a) ministerstwa lub instytucje administracji publicznej
- b) Krajowy Punkt Kontaktowy OECD ds. odpowiedzialnego biznesu (KPK OECD)
- c) Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP)
- d) inne agencje wspierające biznes
- e) organizacje międzynarodowe
- f) organizacje branżowe lub izby gospodarcze
- g) konsultanci zewnętrzni lub kancelarie prawne
- h) uczelnie / szkoły wyższe
- i) branżowe portale internetowe lub inne media branżowe
- j) partnerzy biznesowi
- k) inne (jakie?)

7. Czy wie Pan/Pani czym jest KPK - Krajowy Punkt Kontaktowy OECD?

- a) Tak, wiem
- b) Nie, nie wiem

8. Jaka forma działalności KPK OECD ds. odpowiedzialnego biznesu jest Panu/Pani znana? (można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź)

- a) konferencje
- b) webinaria
- c) publikacje
- d) strona internetowa
- e) profil na LinkedIn
- f) postępowania przed KPK OECD
- g) inna (jaka?)
- h) żadna

Pytania do problemu szczegółowego 2

W jakim stopniu przedsiębiorstwa w Polsce wdrażają standardy odpowiedzialnego biznesu?

9. Proszę powiedzieć, w których obszarach Pana/Pani przedsiębiorstwo posiada polityki i systemy zarządzania tymi obszarami? (można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź)

- a) poszanowania praw człowieka
- b) warunków pracy i praw pracowniczych
- c) środowiska i zmian klimatu
- d) zwalczania przekupstwa i innych form korupcji
- e) odpowiedzialnego łańcucha dostaw
- f) ochrony interesów konsumentów
- g) ujawniania informacji, które dotyczą działalności przedsiębiorstwa
- h) żadne z powyższych
- i) inne (jakie?

10. Czy w Pana/Pani przedsiębiorstwie:

	Tak regularnie	Tak sporadycznie	Nie	Nie wiem
a) Identyfikowane są ryzyka negatywnego oddziaływania działalności Państwa przedsiębiorstwa, np. na pracowników, środowisko, lokalną społeczność, partnerów biznesowych lub klientów?				
b) Oceniane są ryzyka negatywnego oddziaływania działalności Państwa przedsiębiorstwa?				

11. Czy w Pana/Pani przedsiębiorstwie:

	Tak regularnie	Tak sporadycznie	Nie	Nie wiem
a) Prowadzone są działania zapobiegające ryzykom negatywnego oddziaływania działalności Państwa przedsiębiorstwa?				
b) Prowadzone są działania naprawcze po wystąpieniu negatywnego oddziaływania działalności Państwa przedsiębiorstwa?				

12. Czy Pana/Pani przedsiębiorstwo publikuje informacje nt. podejmowanych działań w zakresie odpowiedzialnego prowadzenia działalności biznesowej (RBC) (np. na stronie internetowej, w raportach, w komunikacji z interesariuszami)?

- a) tak, regularnie
- b) tak, sporadycznie
- c) nie

13. Czy Pana/Pani przedsiębiorstwo angażuje interesariuszy zewnętrznych (np. społeczności lokalne, związki zawodowe, organizacje społeczne) w działania związane z odpowiedzialnym prowadzeniem działalności biznesowej (RBC)?

- a) tak, regularnie
- b) tak, sporadycznie
- c) nie
- d) nie wiem

14. Czy Pana/Pani przedsiębiorstwo określa oczekiwania w zakresie odpowiedzialnego prowadzenia działalności biznesowej (RBC) wobec swoich partnerów biznesowych (np. dostawców, podwykonawców)? (można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź)

- a) tak, w umowach
- b) tak, w kodeksach postępowania dla dostawców lub kodeksach etycznych
- c) tak, w polityce praw człowieka
- d) tak, w politykach lub procedurach zakupowych

- e) nieformalnie, poprzez rozmowy lub współpracę
- f) nie formułujemy takich oczekiwań w stosunku do dostawców i podwykonawców
- g) nie wiem

15. Czy w Pana/Pani przedsiębiorstwie jest wyznaczona osoba lub jednostka organizacyjna odpowiedzialna za realizację zasad odpowiedzialnego prowadzenia działalności biznesowej (RBC)?

- a) tak, istnieje taka funkcja lub dział
- b) częściowo tak, odpowiedzialność za RBC jest rozproszona w różnych działach
- c) nie, nie istnieje taka funkcja lub dział

Pytania do problemu szczegółowego 3

Czy przedsiębiorstwa w Polsce rozumieją proces należytej staranności opisany w standardach odpowiedzialnego biznesu?

16. Czy spotkał(a) się Pan/Pani z pojęciem *due diligence*, po polsku „należyta staranność”, w kontekście odpowiedzialnego biznesu?

- a) tak, znam dobrze jego znaczenie
- b) tak, ale nie jestem pewien/pewna, co dokładnie oznacza
- c) nie spotkałem/am się z tym terminem

17. Jakie Pani/Pana zdaniem etapy obejmuje proces należytej staranności, zgodny ze standardami odpowiedzialnego biznesu?

- a) uwzględnianie obszarów i zasad RBC w politykach i systemach zarządzania przedsiębiorstwa
- b) identyfikacja faktycznych lub potencjalnych ryzyk negatywnego oddziaływania przedsiębiorstwa
- c) działania zapobiegawcze, łagodzące lub naprawcze
- d) monitorowanie działań przedsiębiorstwa wdrażanych zgodnie z procesem należytej staranności
- e) wypracowanie mechanizmu umożliwiającego złożenie skargi na naruszenie zasad RBC w działalności przedsiębiorstwa
- f) informowanie interesariuszy o sposobach postępowania przedsiębiorstwa z zidentyfikowanymi naruszeniami zasad RBC

- g) umożliwianie działań zaradczych
- h) nie wiem

18. Jakie sytuacje, Pana/Pani zdaniem, mogą oznaczać odpowiedzialność przedsiębiorstwa za negatywne skutki działalności danego przedsiębiorstwa? (można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź)

- a) gdy przedsiębiorstwo spowoduje szkodę w ramach własnej działalności (np. narusza prawa swoich pracowników)
- b) gdy przedsiębiorstwo współpracuje z dostawcą, który narusza prawa człowieka i przedsiębiorstwo wie o tej sytuacji
- c) gdy szkody powstają poza wiedzą i kontrolą przedsiębiorstwa, ale są bezpośrednio związane z jego działalnością
- d) gdy negatywne skutki powodowane są przez inne przedsiębiorstwo powiązane relacjami biznesowymi z danym przedsiębiorstwem
- e) nie wiem

Pytania do problemu szczegółowego 4

Jakie problemy i jakie bariery zewnętrzne identyfikują przedsiębiorstwa w Polsce w zakresie wdrażania standardów odpowiedzialnego biznesu, w szczególności procesów należytej staranności?

19. Który z obszarów poniżej jest Pani/Pana zdaniem wyzwaniem dla wdrażania „należytej staranności”, *due diligence*?

Przy każdym proszę określić, czy jest to:

- 1 – zdecydowanie nieistotne wyzwanie
- 2 – nieistotne wyzwanie
- 3 – istotne wyzwanie
- 4 – zdecydowanie istotne wyzwanie
- 0 = trudno powiedzieć / nie wiem

	1	2	3	4	0
Analiza ryzyka					
Działania zapobiegawcze					
Współpraca z dostawcami i partnerami					
Monitorowanie działań					
Mechanizm zgłaszania naruszeń					
Raportowanie i komunikacja					
Wdrażanie działań naprawczych					
Szkolenia i budowanie świadomości					

20. Jakie konkretne problemy występują w Pana/Pani przedsiębiorstwie w związku z wdrażaniem należytej staranności? (można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź):

- a) trudność w zrozumieniu czym jest proces należytej staranności
- b) trudność w przełożeniu ogólnych wytycznych na codzienną praktykę przedsiębiorstwa
- c) trudność w identyfikowaniu ryzyk społecznych i środowiskowych
- d) brak dostępu do danych od kontrahentów, dostawców lub partnerów biznesowych w łańcuchu wartości
- e) brak wpływu na przedsiębiorstwa w łańcuchu dostaw, aby wdrażały RBC i należytą staranność
- f) brak kompetencji do prowadzenia analizy ryzyka w zakresie RBC
- g) trudność w prowadzeniu monitoringu i raportowania
- h) brak narzędzi do wdrażania działań prewencyjnych (zapobiegających negatywnym skutkom)
- i) brak narzędzi do działań naprawczych (rekompensujących negatywne skutki działalności przedsiębiorstwa)
- j) brak wdrożonego mechanizmu skargowego
- k) nieefektywne funkcjonowanie mechanizmu skargowego
- l) nie wiem

21. Jakie bariery zewnętrzne utrudniają wdrażanie odpowiedzialnego prowadzenia działalności biznesowej (RBC) w Pana/Pani przedsiębiorstwie? (można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź)

- a) przymus regulacyjny
- b) skomplikowane wymogi instytucji finansowych
- c) brak zachęt ze strony państwa/regulatora do wdrażania zasad RBC
- d) brak zainteresowania ze strony klientów lub kontrahentów
- e) trudność z zarządzaniem procesem należytej staranności w łańcuchu dostaw
- f) wygórowane oczekiwania organizacji społecznych
- g) wygórowane oczekiwania organizacji związkowych
- h) inne (jakie?)

Pytania do problemu szczegółowego 5

Jakie działania i jakie instytucje wspierają przedsiębiorstwa w Polsce we wdrażaniu standardów odpowiedzialnego biznesu, w szczególności procesów należytej staranności?

22. Jakie działania byłyby pomocne, w skutecznym wdrażaniu odpowiedzialnego prowadzenia działalności biznesowej (RBC) w Pana/Pani przedsiębiorstwie? (można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź)

- a) szkolenia dla zarządu i kadry kierowniczej
- b) szkolenia dla pracowników operacyjnych
- c) szkolenia dla działów zakupów
- d) szkolenia dla działów compliance
- e) wytyczne ze strony instytucji publicznych
- f) przykłady dobrych praktyk z danej branży
- g) narzędzia do analizy ryzyk RBC dla danej branży
- h) uniwersalne i intuicyjne narzędzia i wzory dokumentów
- i) wsparcie doradcze lub prawne
- j) zachęty ze strony instytucji publicznych
- k) inne (jakie?)

23. Czy Pana/Pani przedsiębiorstwo korzystało z form wsparcia w zakresie odpowiedzialnego prowadzenia działalności biznesowej (RBC) i należytej staranności takich jak, np. szkolenia, dofinansowania, usługi konsultingowe?

- a) tak
- b) nie
- c) nie, ale planujemy skorzystać

Pytania do problemu szczegółowego 6

Jakie czynniki wpływają na poziom świadomości przedsiębiorstw w Polsce w zakresie odpowiedzialnego prowadzenia działalności biznesowej i wdrażania standardów odpowiedzialnego biznesu?

24. Jak ocenia Pana/Pani istotność poniższych czynników dla budowania świadomości i wdrażania zasad odpowiedzialnego biznesu w przedsiębiorstwach?

Prosimy zaznaczyć odpowiedź zgodnie z poniższą skalą: 1 = zdecydowanie nieistotne, 2 = nieistotne, 3 = istotne, 4 = zdecydowanie istotne, 0 = trudno powiedzieć / nie wiem

	1	2	3	4	0
Wymogi regulacyjne					
Oczekiwania klientów i partnerów biznesowych					
Wewnętrzne wartości i kultura organizacyjna					
Presja konsumentów lub opinii publicznej					
Wymogi banków, ubezpieczycieli, instytucji finansowych					
Członkostwo w grupie kapitałowej lub organizacjach branżowych					
Działalność na rynkach zagranicznych					
Wsparcie instytucji publicznych					
Wsparcie organizacji branżowych					
Inicjatywa zarządu / właścicieli					
Inne (jakie?)					

25. Czy prowadzenie działalności na rynkach zagranicznych ma wpływ na podejmowanie działań w zakresie odpowiedzialnego prowadzenia działalności biznesowej (RBC) w Pana/ Pani przedsiębiorstwie?

- a) tak, znaczący
- b) tak, ale ograniczony
- c) nie ma takiego wpływu
- d) nie dotyczy – przedsiębiorstwo działa wyłącznie w Polsce
- e) nie wiem

26. Jakie działania wewnętrzne najbardziej wpływają na wzrost świadomości zasad odpowiedzialnego prowadzenia działalności biznesowej (RBC) w przedsiębiorstwie?
(prosimy podać maksymalnie 3 odpowiedzi)

- a) szkolenia dla kadry zarządzającej
- b) szkolenia dla wszystkich pracowników
- c) udział w projektach branżowych
- d) monitorowanie regulacji prawnych
- e) współpraca z ekspertami zewnętrznymi
- f) komunikacja z interesariuszami przedsiębiorstwa
- g) audyty wewnętrzne
- h) regularny monitoring działań RBC
- i) inne (jakie?)

METRYCZKA

- 1) W jakim sektorze/ branży działa Pana/Pani przedsiębiorstwo?
- 2) W jakiej sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) mieści się główna działalność Pana/Pani przedsiębiorstwa?
- 3) Czy Pana/Pani przedsiębiorstwo prowadzi działalność poza Polską?
- 4) Czy Pana/Pani przedsiębiorstwo należy do grupy kapitałowej o zasięgu międzynarodowym?
- 5) Jaki dział/departament Przedsiębiorstwa Pan/Pani reprezentuje?
- 6) Czy w swojej pracy zajmuje się Pan/Pani zagadnieniami związanymi z RBC?

Ministerstwo Funduszy
i Polityki Regionalnej

Grupa robocza
ds. społecznej
odpowiedzialności uczelni